

MAREA AIUREALĂ. Monstrul meu fără chip

Dezastru. Nu ți-am spus. De rușine. De mine. De tine. Elev. De liceu. Adolescent. Vârsta de răsărire. Când prinde cel mai bine complexul Oedip. Părinte fără egal. Chiar providențial. Credeai. Te convingeai. Om de știință. În top. Între primii o sută. Valoare internațională. Păzit cu arma. Escortat. Să nu fiu furat. Sechestrat. Folosit. Atacat de vreun nebun. Echipă de excepție. Savanți, unul și unul. Încredere în mine. Îi conduc spre o descoperire epocală. Credite. Subvenții. Investiții. Colosale. Echipamente. Aparatură. Aprobările necesare. Securitate. Se spune, știi? Că omul de știință pune suflet în tot ce face. Parcă numai el? Sacrificii. Capricii. Datorie. Eu m-am oferit chiar pe mine. Fără rezerve. Risc total. De unde atâta nebulie?

Am pus la cale un experiment. Cum nu s-a mai încercat. Poate să mă coste viața. A mea. Dar ce contează? N-am uitat de tine, așa cum poate ai crezut. Și mai crezi pe unde vei fi. Mi-am asumat și riscul de a te lăsa fără mine. Dar nu în vânt. Nu dezarmat... Elev de liceu. Performant. Premiat. În echipa națională de handbal. Și-ți asigurasesm o rentă substanțială pe viață într-o bancă ce nu putea să dea faliment. Proprietăți în construcții, în industrii, în terenuri. Și o tutelă de zile mari. În rest, Dumnezeu cu mila! Știința cere sacrificii!

Creația noastră - era să zic creatura - aștepta cu substanța viului în ea, ca prințesa adormită, scânteia care s-o anime. Întâmplare care nu era posibilă pe planetă decât dacă era fulgerată de un meteorit din cer. Adică exact cum a fost când cu prima picătură de viață. Cu câteva milioane de ani în urmă.

În sfârșit, venea un meteorit. S-a calculat unde va lovi pământul. Undeva în ocean. A fost eliberată marea de nave, s-a interzis navigația în zonă, s-a instalat la distanța necesară aparatura de înregistrare. Am fost lansat de un hidroavion pe apă, într-o barcă cu motor, cu un costum de scafandru și cu făptura aceea. În sfârșit, impactul s-a produs. Pentru o fracțiune de secundă am avut impresia că imosibilul a rămas în trecut. Eram doi. Veneam unul spre altul gata să ne îmbrățișăm. Semăna grozav cu tine.

Explozie. N-am mai știut de mine. M-am trezit la reanimare.

Eșec. Total. Lumea științifică s-a tulburat. Când mi-am revenit din șoc, m-a luat la refect. Acuzat de impostură, de escrocherie. Echipa s-a destrămat. Investițiile, subvențiile și creditele au întârziat. Datorii de plătit. Târât prin procese. Cu greu am scăpat de pușcărie. Dat afară din Academie. Mi s-au retras toate titlurile, decorațiile, premiile. Faliment absolut. Rușinat. Uitat. Te-am pierdut, fiule, și pe tine. La ce să mă aștept? Familie? Copii? Business? Angajați? Impozite? Plăți? Încasări? Licitații? Nu-ți vezi capul de treburi?

Nu cumva ai recrutat? Voluntar? Angajat? Gradat? Țara are trupe peste hotare... Detașamente. Salariați. Patroni. Angajați. Tabere. Comandamente. Talibani. Revoluționari. Teroriști. Sinucigași. Ambuscade... Instruit? Înarmat? Îmbarcat? Avion fortăreață. Cu sicrie la magazie...

Să nu adormi în post! Somnul rațiunii naște monștri! Ce mai știu de tine? Ce mai știu de mine?

Poate nici nu știi că mai exist.

Neurologie. Psihiatrie. Chirurgie. Delir.

Mă vedeam pe mine aplecat asupra mea. Dementă? Senilă? Provocată? Accident vascular? Cheag? Hemoragie? De ce m-au trepanat. De ce m-au operat. Creierul mare? Creierul mic? Lobul frontal? De ce m-au băgat la recuperare? "Numărați până la zece! Înainte și înapoi!" "Unul. Doi. Trei..." Savant...

Academician... Am vrut să dau viață unei creaturi. M-am luat la întrecere cu Dumnezeu. Mă pedepsește. Trei... Doi... Unul... Trei... Doi... Unul... "Ajunge! Ați obosit? Continuăm mâine..."

"Domnule profesor, făptura pe care o vedeți nu e decât o închipuire! Cu voință, cu antrenament și cu tratament puteți să scăpați de ea. Înlocuiți-o, deocamdată, cu altceva. Încercați la un sexi bar. Masaj total. Cu finalizare." Savant. Academician. Sexi bar... Și-a ieșit lumea din țâțâni...

Acasă. Cică vindecat. Îmi tai toate legăturile. Calculatorul. Televizorul. Telefonul... Primesc mâncare de la restaurant. Dau rufele la spălat. Cheltuielile le plătesc din cont. Casa mea este izolată. Rareori văd oameni pe afară. Înăuntru, doar cu mine. Singur. Pustiu.

Mă apuc să scriu. Desenez. Calculez. Așa. Să-mi treacă vremea. "Treci zi, trei noapte..."

Da. Noapte era. Pe la jumătate. Dormeam fără vise. Dar prin somn am simțit că se petrece ceva. El. Aplecat asupra mea. Mă privea. Tăcea. Când m-am mișcat în pat el a alunecat ca o umbră spre ușă. Și dus a fost. A doua noapte am stat la pândă. Mă făceam că dorm. Dar tot nu știu pe unde a intrat. Parcă ar fi fost o umbră care a ieșit din mine. Mi-am repezit mâna să-l prind. Am rămas cu mâna goală. El s-a strecurat din nou afară. Doctorul pe care l-am vizitat de urgență mi-a făcut o ședință de terapie. De urgență. Noprogramată. Ședință de recuperare. Încurajare. Făptura aceea nu există. Dar o văd. Și ce dacă? O alcătuire din nimic. Dintr-o imaginație exagerată. Excitată.

Câteva nopți nu mai vine. Semn că m-am vindecat de el. Dar parcă îmi pare rău. Aveam o preocupare. Las ușa descuiată. Iată-l. În amiaza mare. Nu intră. Dă târcoale. Privește pe geamul de la ușă. Și pleacă.

Seamănă cu mine, cel de altădată. Cel de dinaintea experimentului ratat. Și cu tine, fiul meu. Ca două picături de apă. Dacă te mai țin bine minte... În rest, o șapcă din cele cu cozoroc mare, cum se poartă de la o vreme. Haine de serie, cam uzate. Adidași, în picioare. Care fuseseră cândva noi. Unde locuia? Ce mânca? Băiatul de la restaurant. Mâncare în sufertaș. Salută scurt. Îi dau bacșișul și pleacă. De data asta s-a dat la vorbă. Containere de gunoai. Ursul. Un bărbat spintecat. Necunoscut. Fără acte. Populația invitată să-l identifice. Apel la cei care l-au mai văzut. Sau l-au cunoscut. Am tăcut. Dar n-am lipsit. Șapca. A lui. Dar poți să juri? O jumătate din tinerii bărbați poartă la fel. Hainele nu se cunoșteau. Însângerate. Mozolite. Mototolite. Putea să fie oricine. Simt că dihania îmi roade carnea de pe oase și îmi suge măduva, creierul. Simt cum își vără râțul în pântecul meu. Mă prăbușesc în mine. Sunt? Nu mai sunt? Balneologul din stațiune. Cada cu apă minerală. Dar rece. Gheață. Masaj. Acasă. Întreg. Bucuros. Scap de coșmar.

L-am zărit pe geamul ușii. Era înăuntru. Eu afară. Am pornit încet spre el. El a pornit să iasă. Eu să intru. Confuzie. Vitală. Când ne-am întâlnit pe prag n-am mai știut care sunt eu, care e el. M-a prins teama. Ce o să se întâmple? O să intrăm unul în altul fără probleme? Impact? Explozie? După care nu va mai rămâne nimic din noi? S-a prelinș ușor pe lângă mine. Niciun cuvânt. Nicio șoaptă măcar. Nici nu m-a privit. "Stai, omul, cine ești? Și ce? Umbră? A cui? Fantomă? Arătare? Dublul meu? Desprins din mine? Eu din tine? Privește-mă în ochi și spune: ești carne din carnea mea? Sânge din sângele meu? Oasele? Creierul?"

N-am apucat să mă pronunț. Vorbele îmi mureau în gât. A auzit. A murmurat: "Aceasta

este și întrebarea mea?" A fost numai un ecou? S-a îndepărtat Ca de obicei. Aprind o lumânare. Și candela. Care nu s-au mai stins de atunci. Am îngenunchat în fața icoanei. Nu mai făcusem treaba asta din copilărie. Doamne, ce se va alege de mine? De el?

M-am întins în pat. L-am visat. Aplecat asupra mea. Ca atunci la reanimare. Am cumpărat o instalație de alarmă. Niciun semnal. În camera de luat vederi o umbră vagă. Parcă era și nu era. Am angajat un detectiv. Particular. Unde locuia? Ce mânca? Pe unde umbla? Ăla mi-a luat avansul și nu s-a mai arătat. M-am gândit să tocmesc un bodyguard. Doctorul m-a sfătuit să-mi iau mai bine o femeie. Cu femeile astea, zice, treci noaptea ca pe puncte peste o gârlă. Cu ea în casă n-au loc alte năluci în patul tău. Există escorte. Profesioniște. Cu ora. Cu ziua. Cu luna. Cu anul. Cu contract. Clandestin. Servicii la domiciliu. "Uiți cine sunt?" Savant! Academician! Și ce dacă! Habar n-ai câți bărbați procedează așa. Diplomați. Parlamentari. Miniștri. Generali. Universitari!

Cum aș putea? Nu mă leagă niciun jurământ. Dar ultima îmbrățișare, ultimul sărut, din îndepărtatul meu trecut, de la o copilă cu ochi de viorea, mă face să n-o uit. Îngerul meu trimis de Dumnezeu...

M-am trezit din nou cu el la ușă. I-am ieșit în întâmpinare. Dar tot nu i-am deschis. Ne-am lipit frunțile de geam. Frunte lângă frunte. Ca doi miei care se împung în joacă. Mai înainte de a fi sacrificați pe altarul arderilor de tot.

Cine ești? Ce cauți? De unde vii? Unde te duci? Ești trimisul? Călăuza? Ia-mă! Fă-ți datoria... Da, mi-e frică. Ți-am spus de când erai copil ca să nu crești în eroare: băiete, tatăl tău nu e un erou! Savant, da! Dar asta e altceva! Mi-e frică și de umbra mea! Mă tem de bube, de zgaibe, de băătăuri. De explozii în soare, de stele căzătoare. De gălci, de brânco, de lingoare. De comete, de asteroizi, de meteoriți. De surpătură, de vătămătură, de rac, de dalac. De căpușe, de supernove, de găuri negre, de pulsari, de cărcei, de păducei, de ploșnișe, de Ursa Mare, de Proxima Centauri. De mine, de rachete, de teroriști, de coșmaruri, de boli venerice, de vânt, de sub iarbă, de sub rădăcini, de sub cruce, de sub pământ. De destin, de oameni, de țânțari, de strigoi, de vârcolaci. De viață, de moarte. Și de hotarul dintre ele. MĂ TEM DE MINE.

Mă întrebi din adâncul neînțercatei tale copilării, cu ochii ăia mari, limpezi, blajini... O să aflii că vine un timp când ajungi cel mai mare agresor al propriei tale ființe. Să-ți dorești să te cari naibililor de pe-aici.

Abur și fum, tot ce ai iubit, ai trăit, ai râvnit și te-au făcut fericit.

A întors spatele și a pornit spre nu știu unde. "Stai! Nu pleca! Du-te!" Mergem după el. În zadar. Am luat arma. Am tras. Nu s-a clintit. Au trecut gloanțele prin el? O arătare? Dar cum de lăsa urme proaspete în zăpadă? Am ieșit să le măsoar. Cu tălpile mele. Să văd dacă se potrivesc. Dar s-a stârnit vântul și a spulberat zăpada. Câteva picături de sânge. Mi se scurgeau pe mâncă. Nu știu ce-o să mai fie.

Dacă treci din întâmplare pe aici, fiule, s-ar putea să-l găsești la ușă. De mă ții minte, seamănă cu mine. Cel din clipa când ne-am despărțit. Și cu tine, cel ce umblă hai-hui prin lume. Nu te știe. Nici tu pe el. Cum nu mai știi nici tu de mine. Ori mă înșel? Să-l iei cu binișorul. Să nu ucizi misterul. Eu mă duc să mă culc...

Ambulanță. Sirenă. Girofar.

Iar, Doamne, iar?

Hainele nu se cunoșteau. Însângerate. Mozolite. Mototolite. Putea să fie oricine. Simt că dihania îmi roade carnea de pe oase și îmi suge măduva, creierul. Simt cum își vără râțul în pântecul meu. Mă prăbușesc în mine. Sunt? Nu mai sunt?

Călin Vlasie – 60

Călin Vlasie s-a născut la 21 mai 1953, la Buzău. A urmat școala și liceul în orașul Pitești. A absolvit în 1978 Facultatea de Filosofie-Istorie, secția Pedagogie-Limba franceză, a Universității din București. A participat la fondarea, în 1977, a „Cenaclului de Luni” condus de criticul și profesorul Nicolae Manolescu. Până în 1990 a lucrat ca defectolog, logoped și psiholog clinician în București și Pitești. După 1990 a fost redactor și redactor-șef la revistele *Argeș* și *Calende* (1991-1993). A înființat și a condus editurile *Calende* (1991), *Didactica Nova* (1992) și Editura *Vlasie* (1993). În 1994 înființează Editura *Paralela 45* al cărei director general este și în prezent. Numeroase premii ca autor și editor. A publicat poezie, articole, interviuri în majoritatea revistelor literare românești. A debutat în revista *Argeș*, condusă de poetul Gheorghe Tomozei, în 1969.

Debut editorial: A debutat în 1981 cu placheta de versuri *Neuronie*, apărută în *Biblioteca Argeș*, nr. 2 (supliment al revistei omonime), reluată ulterior în *Caietul debutanților, 1980-1981* (1983).

Volume publicate: *Laborator spațial* (titlul original, *Laboratorul*, fiind respins de cenzură), 1984; *Întoarcerea în viitor*, 1990; *Un timp de vis*, 1993; *Acțiunea interioară* (antologie de autor), 1999; *Neuronie / Neuronie* (ediție bilingvă, trad. în limba franceză de Jean-Louis Courriol), 2003; *Poezie și psihic*, jurnal de idei, 2003.

Prezent în antologii și dicționare: *Antologia poeziei generației '80* (1993); *Antologia poeziei române de la origini până azi* (1998); *Experimentul literar românesc postbelic* (1998); *Competiția continuă. Generația '80 în texte teoretice* (1994, 1998); *Drehpunkt* (1992); *Streiflicht - Eine Auswahl zeitgenössischer Rumanischer Lyrik* - Dyonisos Verlag, Kastellaun, Germania, traduceri de Christian W. Schenk, 1994; *Gefährliche Serpentina. Rumanische Lyrik der Gegenwart* (Druckhaus, Berlin, Germania, traducere de Dieter Schlesak), 1997; *Romanian Poets of the '80s and '90s* (1999); *O panoramă critică a poeziei românești din secolul al XX-lea* (2007); *Scriitori români din anii '80-'90. Dicționar biobibliografic* (2001); *Dicționarul biografic al literaturii române* (2006);

Tradus în: Franța, Germania, Elveția, Italia, S.U.A., Canada, Spania, Serbia.

Afilieri: Membru al Uniunii Scriitorilor din România din 1990.

În 2002 a înființat Filiala Pitești a Uniunii Scriitorilor din România al cărei președinte a fost până în 2005. Membru fondator și vicepreședinte (1998) al Asociației Scriitorilor Profesioniști din România (ASPRO). Vicepreședinte al Uniunii Editorilor din România. Președinte al Fundației pentru Științe și Arte Paralela 45.

Referințe critice în reviste: Nicolae Manolescu (*Argeș*, 3/1981); Laurențiu Ulici (*România literară*, 23/1983); Nicolae Oprea - *Laborator spațial* (*Argeș*, 1/1985); Liviu Antonesei - *Inventatorul de nume* (*Amfiteatru*, mai 1985); Mircea Mihăieș - *Turneul candidaților* (*Orizont*, 37/1985); Cristian Moraru - *Laserul și metafora* (*România literară*, 50/1986); Traian T. Coșovei (*Scânteia tineretului*, 10/1987); *Contemporanul*, 16/1993); Bogdan Ghiu (*Contrapunct*, 6 apr. 1990); Eugen Simion - *O, nebunie a combinărilor* (*România literară*, 14/1990); Andrei Bodiu - *Marea singurătate* (*Interval*, 4-5/1990); Aurel Pantea - *Ultrafabulația* (*Vatra*, ian. 1991); Ion Bogdan Lefter (*Calende*, 1/1991); Dan-Silviu Boerescu - *Poemul pur ca homeostazie, belea și complot* (în *La noapte, pe strada Toamnei*, Ed. Phoenix, 1993); C. Rogozanu - *Un poet obosit* (*România literară*, 39/1999); Gheorghe Crăciun (postfață la vol. *Acțiunea interioară*, Editura Paralela 45, 1999 și la vol. *Neuronie / Neuronie*, Editura Paralela 45, 2003); Ion Bogdan Lefter - *Poetul și eseistul din Psittes* (*Observator cultural*, 170/2003).

Bibliografie selectivă: Radu G. Țeposu, *Istoria tragică & grotescă a întunecatului deceniu literar nou*, 1993, Liviu Petrescu, *Poetica postmodernismului*, 1996, Gheorghe Crăciun, *Aisbergul poeziei moderne*, 1998, Ion Bogdan Lefter, *Flashback 1985: începuturile „noii poezii”*, 2005,

Marin Mincu, *O panoramă critică a poeziei românești din secolul al XX-lea*, 2007, Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române*, 2008, Ioan Holban, *Literatura română de azi. Poezia-proza*, 2012.

un imbecil crede

*că generația
mea*

e sleită

*doar pentru că
eu am scris*

*în urmă cu
douăzeci de ani*

*că noi oponentii
sistemului*

eram atunci

*o generație
obosită*

de scârbă.

1.[un Dumnezeu verde]

să mă întorc din nou într-o poiană
printre ochi înfricoșați de lăcuste
(ochii lăcustelor s-au mărit
până în vârful muntelui
chiar și piciorușele lăcustelor s-au alungit
pe deasupra șinelor de cale ferată)
un Dumnezeu cu pielea verde
cu trupul mirosind a rășină
un Dumnezeu într-o împărăție a lăcustelor
printre mici iconițe de mentă
câteva mii de microfoane
și alte câteva mii de camere de luat vederi
toate-au fost ascunse
printre iconițe de mentă
printre piciorușe de lăcuste.

2.[mă voi mântui]

„mă voi mântui iubindu-te”
sunt zori fără prihană
luminând faleza năclăiți

ea se ridică din mare
roșie fără prihană
peste ochii mei năclăiți.

3.[roagă-te]

„roagă-te, roagă-te pentru mine!”
la capătul străzii cu tei și platani
începe marea
turla greacă a unui soare
portocaliu
poate sunt ochii tuturor sfinților
sau poate ești tu
singură și imensă.

4.[destul infinit]

destul infinit al sticlei rece
tu trăiești într-o Grecie

[logopoeme]

fără palmieri, fără ibiși
fără pietre sacre
fără sirtaki.
destule imagini într-un orașel
nelocuit în care intru
prin sticla unui laptop.

nicăieri.
respirând. doar respirând.

5.[țipătul]

țipătul strident și sinistru
e al unui păun
cocoțat pe o coloană
pictată proaspăt
în labirintul de la Knossos
în ghidul colorat
imprimat impecabil
descopăr ochii tăi
îngroziți de spaimă.
căldura e un semn al eternității
căldura stridentă și sinistră.

6.[scriu]

scriu aceste poeme
cu gândul că
nu vei mai dispărea
niciodată.

7.[soarele]

răsare soarele
un orgasm perfect.

8.[un imbecil crede]

un imbecil crede
că generația mea
e sleită
doar pentru că eu am scris

în urmă cu douăzeci de ani
că noi oponentii sistemului
eram atunci
o generație obosită
de scârbă.

9.[te-am iubit]

te-am iubit atât de mult
tu dormeai
eu scriam un poem
gândindu-mă intens
la tine.

10.[logopoem]

poate chiar mai mult
20,000 de cute groase
intrând prin nas
prin ochelarii groși

vlasie prostul s-a cocoțat pe dig
și a strigat cât l-a tinut gura
că valul înfricoșător se va năruie în câteva
minute.

11.[ai putea fi]

ai putea fi mai respectuos dragă Boris Epstein,
pe mama tatălui meu o chema Bocman,
Ioana,

înainte de a se căsători cu Costache
dar nu s-a mai întâmpnat nimic de atunci.

12.[mi se pare]

mi se pare ca revăd
ceva foarte vechi un film sau chiar
o poveste care nu se mai termină
eu locuiesc într-un creier
un fel de contor al traficului
acestor nemaipomenite întâmplări.

Generația '80 văzută din interior

Călin VLASIE:

„Puțin a lipsit ca sintagma «generația '80» să rămână în istorie ca „generația '77”!”

– Dragă Călin Vlasie, deși ai debutat cu poezie în Argeș la doar 16 ani, în faimoasa serie Tomozei, editorial ai debutat la 28 de ani. Vrei să povestești pentru mai tinerii scriitori cum se debuta în acei ani, care a fost odiseea apariției primei plachete din suplimentul revistei Argeș? Dar care a fost apoi aventura Laboratorului (spațial)?

Așa m-am pregătit să devin un autor postum

Eu am avut „parte” de mai multe debuturi, atât în revistele literare cât și în volume editate.

Debutul în revista Argeș s-a făcut fără voia mea... Poetul Gheorghe Tomozei a luat revistele școlare din oraș în toamna lui 1969 și de acolo a extras câțiva tineri poeți elevi. (Primele poezii le-am publicat în clasa a IX-a, în revista liceului.) Așa am debutat în revista fabuloasă al cărei sediu îl vedeam în fiecare zi de la o fereastră a clasei. Eram elev în clasa a X-a la celebrul liceu „Brătianu” (pe atunci se numea „Nicolae Bălcescu”) și tocmai descoperisem cu mândrie că pe acolo mai trecuseră Ion Minulescu, Ion Barbu, Ion Pillat, Cezar Baltag și Daniel Turcea. Era acea serie cu Tomozei redactor-șef, cu Cezar Ivănescu, Florin Mugur, Al. Cerna-Rădulescu, Miron Cordun... care a adunat tot ce a avut mai bun generația '60. Un debut individual l-am avut în *Luceafărul*, în mai 1973, grație lui Ion Gheorghe, pe vremea când încă nu dobândise mania pietrelor sacre. Un altul, în grup, în *România literară*, în mai 1978 – grație lui Nicolae Manolescu, care a lansat practic atunci nu doar *Cenaclul de luni*, dar și generația poetică '80.

Îmi doream foarte mult să apar într-o revistă literară, dar fiind foarte timid, amânam mereu să trimt poezii, mă îngrozeau răspunsurile de la *Poșta redacției*. Pe de altă parte, eram foarte nemulțumit de ceea ce scriam, nu mă simțeam deloc personal. Când am terminat liceul, am vândut din mica mea bibliotecă de vreo 500 de volume (o construise în anii de liceu de unul singur, folosind puținii bani pe care mi-i dădeau mama și rudele mele) toate cărțile de poezie ale generației '60 – vreo două sacose mari pe care abia le-am cărat la anticariat. Simțeam că această poezie mă încurcă, nu mă regăseam deloc în ea, acel tip de poezie mi se părea că vine dintr-o lume extraterestră, fără legătură cu ceea ce simțeam și vedeam eu în fiecare zi. Ca ruptura de acest tip de poezie să fie totală, am ars toate manuscrisele mele din timpul liceului. La aproape 19 ani, nu mai aveam niciun vers scris. Îmi rămăseseră doar încercările de proză, câteva piese scurte de teatru și câteva pagini de jurnal pe care le-am inclus mai târziu în *Poezie și psihic*. Am luat-o de la capăt. Redescoperindu-mă pe mine. Cel real. Nu cel livresc. Citisem cam tot ceea ce era important în toate literaturile, de la cele antice la cele contemporane. Pe atunci se traducea foarte mult (șaizeciști, ca și cei din generația lui Gellu Naum, au avut un rol extraordinar) și eram la zi cu toate mișcărilor literare noi.

După debutul în *România literară*, de la 25 de ani, nu am mai fost foarte doritor să debutez în volum. Era perioada în care scriam foarte intens, nu mult, îmi descoperisem propriul construct poetic și nu doream decât să scriu o singură carte. Mai mult, la îndemnul lui Manolescu (care era de părere că trebuie să marcăm istoric debutul), am depus la Editura Eminescu, împreună cu Matei Vișniec, volumul pentru concursul de debut. Acest volum reprezenta doar o parte din cartea mea unică – primele trei cicluri. Mi-am dat seama că nu îmi va publica nimeni o carte de poezie de 200 de pagini. L-am dactilografiat cu mîgălă (tata îmi cumpărase o „Erika” de la o asociație a nevătăzătorilor) și l-am depus emoționat la secretariatul editurii. La o jumătate de an, Daniela Crăsnaru, redactor la editură, mi-a spus în taină că volumul meu și al lui Vișniec sunt câștigătoare. Rezultatele s-au anunțat însă după vreo patru ani și pe acea listă nu m-am regăsit nici eu, nici Matei. Probabil că Valorică (cum îi zicea Manolescu) Răpeanu, directorul de atunci al editurii, s-a temut de ce se putea întâmpla după publicare.

Între timp, în 1980, am depus volumul la Editura Albatros, condusă de Mircea Sântimbreanu. Aici, alt

director, alt caracter. În 1981 am apărut în *Caietul debutanților 1980-1981*. Cartea mea, *Neuronii*, cu care câștigasem concursul de debut, a apărut abia în 1984, în decembrie! Deci, după aproape 7 ani de la prima tentativă de publicare de la Editura Eminescu!

Deja prin 1980 devenisem nerăbdător de a publica prima mea carte. Cum la concursurile de debut trebuia să aștepti foarte mulți ani, m-am hotărât să folosesc o mică stratagemă. Cu complicitatea lui Miron Cordun, am reușit să-l conving pe redactorul șef al revistei Argeș, criticul Sergiu I. Nicolaescu, să-mi publice o plachetă în cele patru pagini de supliment, detașabile, din mijlocul revistei. Detașai foaia cu patru pagini mari și, prin împăturire, obțineai 16 pagini de plachetă. Așa a apărut pentru prima dată *Neuronii*, în septembrie 1981, cu o postfață de Nicolae Manolescu. Aveam să constat după câteva luni că și Liviu Antonesei procedase similar în *Opinia studențească* cu prima lui carte. Sergiu nu mi-a tăiat nicio virgulă! Și nici cenzura. Numai că în *Scânteia* din 25 octombrie (chiar de ziua armatei) C. Stănescu (sub pseudonimul M. Costea) m-a executat în cel mai crud mod proletcultist, infierând „ermetismul gratuit” al autorului care publicase în interiorul acelei plachete poezia *Megalopsihie* (un cuvânt uitat, folosit de Dimitrie Cantemir în *Istoria Ieroglifică* și care înseamnă *paranoia!*). În poezia mea, trimerile la Ceaușescu și la „iepoacă” erau mai mult decât evidente. Sergiu I. Nicolaescu a tras-o câteva luni, iar eu am tras-o până în decembrie 1989.

Întâmplarea asta explică decizia lui Răpeanu, dar și întârzierea cu mai bine de trei ani a apariției volumului câștigător de la Editura Albatros. Redactarea cărții a început prin februarie 1984, redactor fiind poeta Gabriela Negreanu. Prin aprilie, am dat bunul de tipar, am plecat acasă liniștit, fiind asigurat că în maximum două săptămâni volumul avea să fie tipărit. Am sunat după o lună și atunci am aflat că volumul meu fusese respins la supracenzură, în urma unui referat năucitor scris de Liviu Călin. Domnul Sântimbreanu mi-a citit jenat referatul în care se spunea printre altele că în scrisul meu sunt elemente, sau cam așa ceva, ale ideologiei naziste! Ce putea fi mai dărâmtor? Uriașul om mi-a spus, văzându-mă uluit, că ar fi bine să amânăm publicarea spre sfârșitul anului, mai uită ei până atunci, dar că trebuie schimbat titlul cărții și conținutul. I-am adus peste o săptămână alt volum (de fapt alte cicluri din cartea mea unică) pe care l-am intitulat *Laboratorul*. (Eu pe atunci lucram ca psiholog în Laboratorul de Sănătate Mintală din Pitești și titlul a fost influențat de denumirea aceluși stabiliment). Un titlu foarte potrivit, dintr-un punct de vedere. Trăiam ca într-un laborator, eu eram cobaiul, dar acel laborator mai însemna și locul meu tainic de identitate personală... În final, fără să fiu anunțat, cartea a apărut aproape de Crăciun în 1984, cu o copertă de Tudor Jebeleanu, dar cu titlul *Laborator spațial* și cu subtitlul, pe coperta interioară, *poeme s.f.!* Așa am ajuns primul autor de poeme s.f. din poezia română. Mulți care au scris cronici la acest volum au mușcat găselnița hiperprudentă a editorului. Cartea a fost distribuită în 1985, iar toate juriile de debut au marcat-o cu 1985! Așa am pierdut premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor pe 1984. Atunci a fost prima și ultima dată când mi-am dorit un premiu. Oricum, chiar dacă l-aș fi luat, cine ar mai fi ținut minte? Din cartea mea din 1984 cineva a găsit la librăria din Sulina vreo 200 de exemplare! În Sulina, foarte mulți erau interesați de *Laboratorul* meu...

După aceste experiențe mi-am pierdut total încrederea că așa mai putea fi publicat de cineva vreedată. Poate că dacă aș fi făcut un mic compromis ar fi fost altceva. Dar eu făcusem ceea ce făcusem și nu puteam să concep niciun fel de compromis cu poezia mea. Am decis în februarie 1989 că nu mai trebuie să scriu nimic pentru că orice text scris ar fi părut o imensă jignire a realității crunte în care trăiam cu toții. Așa m-am pregătit să devin un autor postum. „Curioșilor” care mă întrebau dacă am mai scris ceva le răspundeam că m-am lăsat demult de poezie. Așa răspundeam provocatorilor, și nu erau puțini.

Am reușit să tipăresc integral cartea mea unică, cu titlul *Achiziunea interioară*, abia în 1999, la propria

editură, înainte de sfârșitul mileniului doi. Nu puteam să intru în mileniul următor cu așa istorie neîmpărtășită.

– Faci parte din echipa fondatoare a Cenaclului de Luni, considerat îndeobște nucleul generației '80. Convinge pe cititorii noștri că a fost un fapt de istorie literară contemporană. Povestește-ne despre începuturile cenaclului, despre perindarea la un moment dat a unor congeneri din provincie pe acolo, despre interzicerea lui de autorități la un moment dat.

Cenaclul de luni a fost o mare revistă literară vorbită, săptămânală, vorbită fără nicio cenzură

Ar trebui să ne întoarcem puțin în timp... În Bucureștiul anilor '75-'76, un tânăr poet nu avea prea multe șanse de a-și exprima ceea ce credea el despre poezie, despre literatură în general, despre cum trebuie scris altfel în raport cu estetica oficială. Tezele năucitoare din vara lui 1971 încă își făceau efectul. Funcționau tot felul de cenacluri organizate pe lângă reviste literare ale vremii (la *Flacăra*, la *Luceafărul*, la *Amfiteatru* etc.) care nu te reprezentau deloc ca tânăr poet și scriitor, deși frecventându-le aveai șansa să fii publicat alături de Păunescu, de Nicolae Dragoș, de Vadim Tudor și de toți poeții „angajți” ai acelor ani...

Existau, în schimb, la Filologie și la Filosofie cenacluri studențești conduse de profesori respectați, ca Ovid Cromeșnic (,,Junimea”) – la Filologia bucureșteană), Nicolae Tertulian și Ion Ianoși („Charmides” – la Filosofie) – aceștia din urmă fiind mai mult esteticieni. Prin aceste cenacluri au trecut toți autorii optzeciști binecunoscuți astăzi. Numai că aceste cenacluri aveau un caracter atomizant. Se comunica mai mult în interiorul fiecărei grupări și aproape deloc în exterior, mai mult, chiar era un fel de „ceartă” între „filologi” și „filosofi” – poeți sau prozatori - manifestată mai mult în căminele studențești unde erau cazați toți cei care veneau din provincie. Cei mai mulți de acolo veneau.

În 1976, prin primăvară, chestiunile astea deveniseră presante. Ne-am fi dorit un cenaclu al nostru care să reunească toate „forțele” din tot Centrul Universitar București. Atunci, prin mai, împreună cu Gabriel Stănescu, Roman Istrati, Matei Vișniec (de la cenaclul Charmides), cu Dinu Adam și Katia Fodor (de la Construcții), cu alți câțiva de la Filologie [îmi amintesc de Ion Stratan (Nino)], am hotărât să organizăm acest cenaclu al Centrului Universitar București. Eu scrisesem în primăvara lui 1976, în revista universității bucureștene, că o unire a tinerei generații nu era posibilă fără un spiritus rector..., chiar așa scrisesem într-un răspuns la o anchetă literară care avea titlul *Generație și creație* (prin anii '68 se numea *Universitas*, eu am găsit-o în 1974 *Universitatea comunistă...*). Pentru a avea un sediu, ne-am dus, o mică delegație înflăcărată, să luăm aprobare de la tov. Bontaș, mai marele peste uniunea studenților comuniști a întregului centru universitar București. Acesta ne-a primit, ne-a ascultat, ne-a lăudat inițiativa, ne-a dat acceptul să funcționăm în cadrul Casei Studenților „Gr. Preoteasa” din spatele Operei, dar cu o condiție: să facem un regulament de funcționare pe care el să ni-l probe. Eu am simțit că înnebunesc. Mai fusesem la diferite cenacluri în anii de liceu și după, dar nimeni nu ceruse obligatoriu un regulament. Dându-mi seama că această manevră era o formă de cenzură pe față, le-am spus colegilor mei de inițiativă că eu unul mă retrag, pentru că nu pot accepta așa ceva.

Am continuat să frecventez cenaclul Charmides și să lucrez ca redactor la revista centrului universitar COCO (așa denumeam între noi *Convingeri comuniste*, al cărei redactor șef, Vasile Macoviciuc, era un tânăr asistent universitar la catedra de filosofie a ASE-ului, de o vârstă foarte apropiată cu a noastră. Îi păstrez o amintire frumoasă, pentru că el înțelegea ce doream noi, se comporta ca un coleg mai mare și încerca prin toate mijloacele să păcălească cenzura.

Am decis în februarie 1989 că nu mai trebuie să scriu nimic pentru că orice text scris ar fi părut o imensă jignire a realității crunte în care trăiam cu toții. Așa m-am pregătit să devin un autor postum. „Curioșilor” care mă întrebau dacă am mai scris ceva le răspundeam că m-am lăsat demult de poezie. Așa răspundeam provocatorilor, și nu erau puțini.

ancheta revistei

...așa se întâmplă întotdeauna într-o literatură obișnuită să numere pe degete din zece în zece, o literatură obsedată de ideea primitivă de șef de generație, de ideea de scriitor (mai ales poet) național, o literatură care cântărește doar cu ocaua greutatea ideilor literare, o literatură ruptă de realitățile sociale și civice – cum era literatura noastră din anii comunismului.

ancheta revistei

În COCO au apărut texte ale opzeciștilor, unele excepționale, pe care orice revistă bine cenzurată le-ar fi respins. La COCO, paradoxal, cenzura funcționa mai slab, poate și din cauza numelui revistei, atât de evident pro-comunist).

Prin februarie anul următor, 1977, pe la începutul lunii, seara, într-o marți (țineam ședințele de redacție marțea), în redacția COCO a intrat timid un tânăr slab și deșirat care m-a întrebat dacă dom' profesor Macoviciuc este venit. I-am spus ca da și l-am dus la Vasile în cealaltă încăpere. Tânărul Radu Călin Cristea i s-a plâns lui V. M. că în cadrul Casei Preoteasa activează un cenaclu literar al studenților din centrul universitar și că cenacliștii nu prea se înțeleg între ei, că, mai mult, se ceartă și, mai rău, nici nu au unde să publice. Și că, dacă V. M. i-ar putea ajuta măcar cu publicatul...

Eu am rămas tablou, pentru că nu știam că cei de la Filologie, în urma discuției parșive cu Bontaș de anul trecut, au acceptat formula regulamentului și au înființat cenaclul. Mie nu-mi spusese nimic și nici colegului meu, la fel de intransigent, Gabriel Stănescu. Radu Călin Cristea, pe atunci un critic literar în devenire, era președintele din partea studenților al acestui cenaclu frecventat de aceiași studenți filologi de la „Junimea” lui Croh, dar fără Croh. Era de înțeles de ce se certau la fiecare ședință – lipsea un mentor. Vasile Macoviciuc l-a refuzat amabil pe RCC, dar i-a promis că va publica textele cenacliștilor. Încă năucit de ceea ce aflasem, i-am spus lui Radu de întâmplarea din anul anterior și că atunci planificasem ca mentorul să fie un critic literar cu autoritate, profesor neapărat la Filologie. Acum, că lucrurile stau așa, ar fi bine să-i întrebe pe Manolescu, pe Martin sau pe Eugen Simion dacă vor să accepte mentoratul. Du-te și vorbește cu ei, dar eu cred că cel mai potrivit ar fi Manolescu, Simion e prea bătrân ca să înțeleagă ce facem noi, iar Martin prea tânăr (în mintea mea, pentru că nu erau profesorii mei, Martin era cu mult mai tânăr decât Manolescu – în realitate, pe cei doi îi despart ca vârstă doar doi ani! – asta am aflat-o puțin mai târziu, chiar le-am povestit acum câțiva ani lui Manolescu și Martin impresia mea amuzantă de atunci)...

I-am mai zis lui Radu: ne vedem marțea viitoare și îmi spui ce ai vorbit. Peste o săptămână a venit din nou Radu în redacție, direct la mine, și mi-a spus că într-adevar Simion a refuzat, dar Manolescu a acceptat și prin urmare trebuie să stabilim noi doi, acum, cine va citi la prima ședință și în ce zi să fie. Am stabilit să citească, de la Filologie, Vasile Militaru, iar de la Filosofie, eu (câte unul din cele două tabere „beligerante”). Am convenit ca joi pe 3 martie 1977 (a doua zi seara a fost celebrul cutremur – nu pot uita asta) ar fi ziua cea mai potrivită, de ce joi, pentru ca joia se ținea cenaclul *Amfiteatru* al Constanței Buzea și al colegilor ei, Mihai Tatulici, Ion Cristoiu, Cornel Nistorescu, Dinu Flămând, Grigore Arbore (toți erau angajați în redacția condusă de Stelian Moțiu) și la acest cenaclu mergeam o bună parte dintre noi, dar nu ne reprezenta foarte bine. Bineînțeles că în ziua de joi 3 martie 1977 la *Amfiteatru* au venit doar câțiva cenacliști, toți s-au dus la Cenaclul Centrului Universitar condus de Nicolae Manolescu, cum scria și pe afișele scrise de mână și lipite pe holurile de la Filologie și Filosofie – asta a fost titulatura timp de vreo doi ani a Cenaclului de Luni care a început într-o zi de joi! La începutul lui 1979 s-a schimbat ziua de joi în ziua de luni datorită programului de lector universitar al lui Manolescu. Și așa a rămas până la desființare, în 1983.

Titulatura *Cenaclul de luni* a apărut dintr-o joacă... Ne pusesem problema unei denumiri mai ales începând cu 1978, după ce Manolescu publicase în luna mai, cu acceptul lui Ivașcu, câteva pagini în *România literară* cu poeziile cenacliștilor mai „importanți”, în total vreo 14, dacă nu greșesc, cu o prezentare semnată de însuși conducătorul cenaclului – un fel de lansare oficială, cum s-ar spune azi. Radu Călin Cristea tot insistă să-l denumim *Emil Botta* (Radu lucra de ceva timp la niște eseuri despre poezia lui Botta, era poetul lui preferat) – dar niciunul dintre noi nu era de acord cu această titulatură. În lipsă de inspirație am lăsat denumirea așa, cum a apărut și în *România literară*, adică Cenaclul Studenților Centrului Universitar București. E meritul Liliane Dumitrescu (metodista de la Casa studenților, care răspundea din partea Casei de cenaclu) de a fi propus, într-o seară la începutul lui 1979, după lungi discuții, titulatura *Cenaclul de luni*, dacă tot se țin luna ședințele de cenaclu. O soluție simplă care a plăcut tuturor celor

prezenți și care a devenit de a doua zi titulatura oficială.

La prima ședință manolesciană filologiei m-au făcut praf pe mine, iar filosofii l-au făcut praf pe Vasile Militaru (poetul minune al Filologiei bucureștene care debutase în volum la 14 ani, grație lui Petre Ghelmez, și care mai publicase de la debut încă unul sau două volume de poezie. Noi nu publicasem mai nimic, mulți debutând practic în acele câteva pagini din *România literară*...). Cearta între cele două tabere a continuat și mai înverșunat cu această ocazie. Eu cu Vasile ne amuzam de comentarii trimițându-ne bilețele... fără să ne vadă nimeni. La final (întotdeauna vorbea la sfârșit), Manolescu m-a lăudat pe mine și nu pe Vasile Militaru...

Cenaclul de luni a fost o mare revistă literară vorbită, săptămânală, vorbită fără nicio cenzură. Unii erau poeți cu adevărat, alții iubitori de poezie cu adevărat și alții iubitori de turnătorie, tot cu adevărat. Cenaclul era bine supravegheat, o știam cu toții, dar nu luam în seamă. Era modul nostru de comunicare liber și dezinvolt. Ceea ce era absolut unic în acel moment. Nu te publica nimeni dacă nu făceai compromisuri. Foarte mulți dintre noi nu am făcut compromisuri, dar nici nu am putut publica. Era ceva uluitor de discrepant față de ceea ce se întâmpla în viața literară în mod obișnuit.

La început, în prima ședință, cred că erau 40-50 de studenți, dar din '79 veneau cu sutele. Ne-am mutat în final, prin 1979, în sala mare de la etaj a Casei Studenților, acolo încăpeau ușor 200-300 de persoane. Cenaclul a devenit atât de populat și de popular pentru că reprezenta singura alternativă intelectuală și literară a tinerei generații de atunci. O generație care dorea cu totul altceva, contemporană cu Microsoft, cu marile mișcări democratice din estul Europei, cu marile mișcări culturale și ideologice din lumea civilizată. Așa ceva nu se mai întâmplase poate de la *Sburătorul*.

Cutremurul de a doua zi de la debutul cenaclului a încurcat o vreme socotilele. Casa Studenților a intrat în renovare pentru aproape un an. Cenaclu s-a reluat abia prin octombrie 1977 la catedra de limbă și literatură română de la Filologie, de la Universitate, grație aranjamentului lui Manolescu. Abia din primavara următoare ne-am întors la Casa Studenților de lângă Operă, la început într-o cameră lungă de la primul etaj în partea dinspre stradă. Eram 30-40 de studenți. Și cred că din toamna lui 1979 ne-am mutat în sala mare de spectacol a Casei Studenților, când numărul prea mare de participanți făcea imposibilă desfășurarea într-o încăpere deja prea mică. Cenaclul se ținea cu regularitate săptămânal. Cum am spus, la început joia, și apoi și până la desființare, luna. Începând din 1980 cenaclul a devenit un cenaclu național, veneau foarte mulți studenți din diferite centre universitare și citeau la cenaclu: ieșeni, timișoreni, brașoveni... Eu am plecat din București în toamna lui 1980, dar și după aceea veneam destul de des la cenaclu. Ca mine, mulți alții.

– Când ați descoperit că nu sunteți doar un grup, o grupare, ci că puneți bazele unei generații, cu totul altfel decât celelalte?

Cred că am știut că formăm altceva încă de la prima întâlnire

Cred că am știut că formăm altceva încă de la prima întâlnire. Se crease o așteptare de câțiva ani. În anii 1970-1973, studenți fiind, Gheorghe Crăciun, Mircea Nedelciu, Gheorghe Iova, Gheorghe Ene, Ioan Flora, Ioan Lăcustă, Constantin Stan, Sorin Preda înființaseră revista de perete și cenaclul *Noii* unde experimentau deja formule de scriitură postmodernă în mod programatic. În 1977 aveam conștiința unei alte generații. Traian T. Coșovei făcuse rost nu știu de unde de o medalie militară cu 1877, anul Independenței, și o purta la rever cu o pompă hazoasă spunând, oricui îl întreba ce-i cu medalia, că acesta e însemnul generației '77, generația noastră. El a ținut foarte mult să intrăm în conștiința publică așa, ca *generația 77!* Alexandru Piru e primul care a utilizat sintagma *generația '80* într-un articol publicat în 1980, cred că în *Luceafărul*. Derivatele *optzeciști*, *optzecism* au apărut imediat. Politrucii de la *Săptămâna* ne ziceau în derădere *generația în blugi*.

Faptul că sintagma *generația '80* a fost acceptată unanim se datorează cred și unui automatism al criticii literare – musai seriile de scriitori în România socialistă apăreau din zece în zece ani. Serii, grupuri,

promoții, generații – toate înmugureau fix la zece ani! Cred că mai degrabă acest gen de contabilitate ținea mai mult de metoda securistică de a avea totul clasat, îndosariat, sub control. Cred de asemenea că și sintagma *șeful generației* ținea de aceeași logică – mimăm democrația literară lăsând mai liber pe câte unul mai cu moț (desemnăt „democratic” de critică și popul), iar pe ceilalți, restul imens, îi ținem în tensiune...

Ceea ce mi se pare excepțional este faptul că ceea ce gândeam noi poeții la București se întâmpla și în alte centre universitare în același timp. La Cluj (Marta Petreu, Ion Mureșan, Augustin Pop, Ion Moldovan, Traian Ștef, Petru Romoșan, Viorel Mureșan etc.), la Iași (Liviu Antonesei, Nichita Danilov, Lucian Vasiliu, Aurel Dumitrașcu etc.), la Timișoara (Marcel Tolcea, Ion Monoran, Mircea Bârsilă, Viorel Marineasa, Daniel Vighi etc.), la Craiova (Gabriel Chifu, Patrel Berceanu, Marius Ghica etc.) - unde se creaseră grupuri de tineri scriitori care scriau altfel. Asta explică faptul că această conștiință a unei noi generații de scriitori a apărut aproape simultan, iar *Cenaclul de luni* practic a fost detonatorul noului spirit. În 1978 deja se vorbea foarte mult despre noua generație.

Așa se explică acțiunea lui Laurentiu Ulici care, la celebrul *Colocviu Național de Poezie* din toamna lui 1978 de la Iași (gazdă ca prim secretar al zonei era Ion Iliescu), a avut ideea „spontană” să prezinte la tribuna colocviului din sala Bibliotecii Universitare noua generație prin ea însăși: vreo 15 poeți tineri au citit câte o poezie în fața trenului de poeți (fuseseră aduși cu o garnitură de tren specială la Iași toți poeții României socialiste, de la al mai vârstnic la firavul Cărtărescu), ceea ce a determinat-o pe Constanța Buzea să titreze cu litere de o șchioapă pe pagina despre eveniment a *Amfiteatrului* din noiembrie 1978: *Generația Colocviului*. Manolescu nu a venit la Iași. Poate asta i-a activat spontaneitatea lui Ulici căruia i-ar fi plăcut să fie mentorul acestei noi generații. Ulici a și realizat o antologie optzecistă cu 82 de poeți (*Antologia poezilor tineri. 1978-1982*), care din păcate a apărut postum, în 2005, după 25 de ani de la tentativa de a o publica la Editura Eminescu condusă de același Valerică R. Laurențiu, Lulici – cum îi spuneam noi, criticul literar de la *Contemporanul*, care pe vremea aceea făcea parte din juriile concursurilor de debut, a ajutat mult la apariția primelor cărți ale optzeciștilor. Și eu și alții îi suntem recunoscători. Laurențiu a intuit că „noua promoție, ma rog, generație” (citez din prefața *Antologiei poezilor tineri*) aduce altceva într-un moment în care poezia șaizecistă, aflată în „impas”, „dădea semne tot mai vizibile de oboseală”, dar explicațiile lui savante (le știam de atunci) sunt mecaniciste și fără viziune.

Așa se explică celebra masă rotundă din revista *Amfiteatru*, de la sfârșitul anului 1978, organizată de Dinu Flămând și la care ai participat și tu, Augustin. Ceea ce nu se știe este faptul că eu l-am bătut la cap pe Dinu câteva luni, încercând să-l conving de ceea ce pentru mine era atât de evident. Acțiunea lui Ulici de la Iași l-a convins. Dinu, ca mai toți poeții echinoșiști din generația lui, nu vedea mai departe de poetica *Cercului literar de la Sibiu*. După mulți ani, la Paris, prin 2003, i-am reamintit lui Dinu curajul lui de atunci (căci era un curaj, câtă vreme propaganda de la *Săptămâna* lui Eugen Barbu începuse să tragă în *Generația în blugi* al cărei mentor - Nicolae Manolescu - era cel care îndrăznise să-l acuze public de plagiat pe marele prozator comunist Eugen Barbu). Dar, vorba lui Manolescu, nici dacă i-am fi plătit pe cei de la *Săptămâna* nu ne-ar fi făcut o așa de bună publicitate. La fel și pe cei de la *Scânțea* sau de la *Era socialistă*. Aveau tiraje de milioane de exemplare în care multiplicau numele noastre...

Puțin a lipsit ca sintagma „generația '80” să rămână în istorie ca „generația '77”! Pentru că anul 1977 marchează în fapt apariția unei alte generații de creație (ca să folosesc sintagma dragă lui Mircea Martin). Traian T. Coșovei a avut dreptate, iar gestul lui, cu medalia Independenței, nu a fost un gest de claun. Dar așa se întâmplă întotdeauna într-o literatură obișnuită să numere pe degete din zece în zece, o literatură obsedată de ideea primitivă de șef de generație, de ideea de scriitor (mai ales poet) național, o literatură care cântărește doar cu ocaua greutatea ideilor literare, o literatură ruptă de realitățile sociale și civice – cum era literatura noastră din anii comunismului.

Poezia tinerilor poeți din 1977 apare în anul semnării celebrului document *Carta 77* al cehoslovacilor! Nu e comparabil, dar nici întâmplător.

– Știut fiind că cenaclul avea un program teoretic cât de cât încheiat, nu știu și cât de explicit, te întreb: acolo a avut prietenia vreun rol în cimentarea grupului ca-n alte colțuri de țară sau a predominat doar spiritul programatic, rece al cercului?

Fiecare încerca să-și impună propriul punct de vedere în fața celorlalți

Spuneam mai sus că cenaclul era o revistă vorbită, extrem de vie. Într-o revistă găsești poezie, proză, comentarii – în cenaclul nostru toate acestea se regăseau din plin, *live*, cum s-ar zice astăzi. Abia așteptai următoarea întâlnire ca să poți să comunici, să dezbați, să-ți pui la încercare propriul talent, propria cultură poetică, propriile crezuri, fie că citeai chiar tu sau doar comentați ceea ce citeau alții. Era o înghesuială nemaipomenită la citit, o întrecere, dar și la comentat. Discutând, exersai propria ta experiență poetică, dar aveai și posibilitatea să susții idei teoretice care ți se potriveau ție.

Ceea ce a apărut foarte clar de la început a fost faptul că se propunea o altă poezie, bine delimitată, și că nu se dorea compromisiunile morale proprii generațiilor anterioare. Manolescu a mărturisit chiar, dar cu mult mai târziu, că atunci când Radu Călin Cristea i-a propus să conducă cenaclul a crezut că va găsi niște studențași amorezați de poezie. Mare i-a fost mirarea când și-a dat seama că studențașii scriau un alt fel de poezie și că nu semănau deloc unul cu altul. Ba mai aveai și un spirit critic foarte dezvoltat și bine cultivat. Erau tot timpul dispute generate de textele citite, fiecare încerca să-și impună propriul punct de vedere în fața celorlalți. Nu-mi dau seama cât conta prietenia personală. Cred totuși că prea puțin. Era un efort de individualizare nemaipomenit. Prin toamna lui 1977 ne-am cam dat seama ce scrie și ce gândește fiecare. Din cauza cutremurului, în 1977 nu au avut loc mai mult de 20 de întâlniri. Noutatea poeziei și conștiința de nouă generație l-au determinat pe Manolescu să ne propună publicarea în grup în *România literară* în mai 1978. Sandu Mușina, Florin Iaru, Matei Vișniec, Mariana Marin, Elena Ștefci, Traian T. Coșovei, Mircea Cărtărescu, Viorel Padina, Călin Vlășie, Ion Stratan, Bogdan Ghiu nu semănau deloc unul cu altul. Poetica era însă diferită față de cea a poezilor anteriori. Disputele, pentru că au fost dispute crâncene, aveau loc între poeți complet individualizați, înzestrați cu lecturi temeinice și spirit critic consecvent.

Îmi aduc aminte o seară de la *Cenaclul Amfiteatru*, prin 1976, când vorbea Nino Stratan. Constanța Buzea, care conducea ședința și care se afla în dreapta mea, mi-a șoptit la ureche: ce bine vorbiți voi, noi (se referea la șazecești) când eram ca voi vorbeam ca proștii.

Dacă recităm *Competiția continuă. Generația '80 în texte teoretice* (alcătuită de Gheorghe Crăciun și care cuprinde peste 50 de autori!), vom descoperi multe texte teoretice publicate în acei ani, te miri unde. Crăciun, atent la fenomen, le-a glosat pe toate chiar de la data apariției lor. Crăciun și Mușina au contribuit enorm la promovarea generației.

– *Altă curiozitate: schimbarea de paradigmă s-a făcut absolut conștient, era o reacție de negare a poeziei generației '60, să zicem, sau s-a întâmplat să se nască spontan un nou mod de abordare lirică? Știu că mulți poeți de la Cenaclul de Luni erau prieteni cu Nichita Stănescu. Era el recunoscut ca magistrul al vostru sau era contestat? L-ați invitat vreodată la cenaclu?*

Optzecismul postmodernist afirmă tradiția, e tolerant, nu o neagă

Optzecismul nu a apărut prin negarea programatică a șazezecismului! Asta e o prostie. Și nu a dobândit dintr-o dată toate caracteristicile pe care le cunoaștem astăzi, ele s-au adunat în timp, cam până prin '85-'86. Șazezecismul îi cuprinde și pe Nichita Stănescu, și pe Marin Sorescu, și pe Mircea Ivănescu, și pe Cezar Baltag, și pe Mihai Ursachi, și pe Ileana Mălăncioiu, și pe Angela Marinescu, și pe Virgil Mazilescu, și pe Vasile Vlad... Optzecismul s-a născut ca o reacție la un anumit fel de scriitură oficială anistorică și amorală/imorală și ca reacție la ceea ce se întâmpla cultural și politic la noi și în lume. Poetica optzecistă reinventează biografismul, eul personal concret, istoric, vorbirea directă, nesimbolică, vorbirea cotidiană. Mariana Marin aprecia foarte mult poezia lui Mazilescu, Mircea

Ivănescu și Leonid Dimov au fost preferații lui Cărtărescu și Iaru, Tonegaru l-a stimulat foarte mult pe Traian T. Coșovei, Gellu Naum a fost de asemenea foarte iubit ca și Angela Marinescu sau Mihai Ursachi, Ion Stratan, maestru al jocurilor de cuvinte, îl diviniza pe Nichita Stănescu. Ș.a.m.d.

Știam bine ce se întâmplă în Polonia lui Lech Walesa de după 1980, știam ce se întâmplă în America lui Reagan ajuns președinte tot în 1980 și în URSS-ul lui Gorbaciov de după 1985, aflasem de experimentele de artă digitală și de apariția computerelor prin 1978... Lumea se mișca altfel. La noi, ceașismul se adâncea pe zi ce trecea, mai ales după 1977. Neacceptând compromisurile ideologice, cred că optzeciștii au contribuit mult la schimbarea spiritului literar și civic. Și refuzul e o acțiune semnificativă.

Ideea că o generație literară trebuie neapărat să-și facă loc prin negare e păguboasă cultural. Singur proletcultismul neagă absolut tot, nu mai contează valoarea și tradiția, ci doar judecata pur ideologică. Optzecismul postmodernist afirmă tradiția, e tolerant, nu o neagă. Poeții, dar și prozatorii optzeciști, au fost înzestrați de la început cu un spirit critic și teoretic remarcabil. În 1977-1978, bunăoară, Mușina scria despre *noul antropocentrism*, Coșovei despre *noua sensibilitate*, eu despre *psiheism* – încercând să explicăm teoretic conținutul estetic al noii paradigme literare. Alții, ca Nedelciu și Crăciun, despre textualism înaintea lui Marin Mincu. Ion Stratan scria cu multă aplicație articole critice, ca și Coșovei, Ion Bogdan Lefter sau Radu Călin Cristea. Deja în 1986 conceptul de postmodernism devenise oficial – vezi numărul din *Caiete critice* din acel an, redactat de Mircea Iorgulescu și Ion Bogdan Lefter și în care se regăsesc contribuții substanțiale semnate de Ioan Buduca, Magda Cărneci, Mircea Cărtărescu, Ion Bogdan Lefter, Mihai Dinu Gheorghiu, Mircea Mihăieș, Radu G. Țeposu, Călin Vlășie – alături de Nicolae Manolescu, Livius Ciocărlie, Ștefan Stoenscu, Monica Spiridon.

Bineînțeles că propaganda oficială ne prezenta ca pe niște odioși care nu doream decât să maculăm literatura națională. Simțeam de fapt că punem la îndoială ierarhiile sacrosante comuniste ale literaturii. Asta s-a întâmplat și câțiva ani după 1990, mai ales prin propaganda restauratoare de la *Literatură* lui Eugen Simion, criticul cel mai retrograd și cel mai sforsat pe care l-a cunoscut literatura ultimelor decenii de comunism. Din păcate, ipochimenul a ajuns chiar președinte al Academiei Române.

La *Cenaclul de luni* au fost invitați și Nichita Stănescu și Nicolae Breban, dar și alți șazecești. Contactul cu noua poezie a avut urmări în poezia celor mai vârstnici. Nichita Stănescu era fascinat ca om și ca aură poetică. Toți am fi vrut să-l cunoaștem. M-a dus într-o seară la el Viorel Padina, în primăvara lui 1978. Apoi, împreună i-am dus pe Coșovei, pe Magda Cărneci, pe Stratan și pe alții. Pe Dora – de care s-a îndrăgostit nebunește și i-a devenit ultima soție.

I-am sărutat mâna când l-am văzut. Era copleșitor ca prezență. Într-o noapte, ne-am desenat chipurile reciproc. Pe ale lui cu mine le-am înrămat și le-am fixat pe un perete din casă. Sunt o amintire de neșters. Într-o noapte ne-am certat crunt, el afirma crezul lui iar eu pe al meu – două crezuri fundamentale diferite. I-am reproșat mai ales anistorismul colaboraționist al poeziei lui și lipsa de implicare, lipsa de reacție la sistem. Am afirmat cu tărie ceea ce credeam pentru că simțeam că trebuie să mă despart de el nu doar teoretic, dar și ca prietenie. Aveam 25 de ani și mergeam deja pe drumul meu. L-am reîntâlnit după un an, în Piața Amzei, era cu Dora. Am împărțit cu el niște țigări chinezești din pachetul meu. L-am întrebat dacă este supărat pe mine. Dar pentru ce, dragule, pentru ce? Știu că amicii m-au turnat că te înjur peste tot, dar eu nu pe tine te înjur, eu nu cu tine am ceva. Stai, bătrâne, nu te neliniști, și eu l-am înjurat pe Arghezi când eram ca tine. Ai văzut tu poet tânăr care vrând să facă ceva ar face altfel? Vino să te sărut. Nu l-am mai văzut niciodată de atunci.

Augustin Frățilă și Nino Stratan i-au fost prieteni până la moarte. La 45 de ani, când l-am cunoscut eu, era atât de tânăr, dar mie mi se părea cu mult mai în vârstă.

Despre nevoia de delimitare de Nichita Stănescu am scris în *Poezie și psihic*. Poezia lui reprezintă expresia celui mai avansat modernism. Or, eu și generația mea tocmai față de acest modernism ne-am delimitat.

– *Se știe bine ce poeți s-au format la Cenaclul de Luni. Dar prozatorii veneau la cenaclu? Sau aceștia*

se strângeau doar la Junimea lui Ovid S. Crohmălniceanu? Dar critici se formau la Cenaclul de Luni? Ion Bogdan Lefter, de pildă, era perceput acolo doar ca poet sau se afirma deja ca un critic al generației?

La *Cenaclul de luni* nu prea veneau mulți prozatori, fiind un cenaclu aproape exclusiv de poezie. Proză se citea și se comenta la *Junimea* condusă de Crohmălniceanu. Acolo s-a născut *Desant '83*, cartea care a lansat, în 1983 când a apărut, o nouă generație de prozatori, generația prozatorilor optzeciști. Am republicat-o în 2000 la *Paralela 45*. O carte fundamentală care nu lipsește din nicio bibliografie. Autorii antologați: Marius Bădișescu, Mircea Cărtărescu, Gheorghe Crăciun, George Cușnărenu, Gheorghe Ene, Nicolae Iliescu, Gheorghe Iova, Ioan Lăcustă, Ion Bogdan Lefter, Mircea Nedelciu, Emil Paraschivoiu, Valentin Petculescu, Sorin Preda, Constantin Stan, Hanibal Stănculescu, Cristian Teodorescu.

Aventura prozei scurte în anii '80, publicată în 1994 la Editura *Calende*, a lui Al. Th. Ionescu, rămâne o carte esențială pentru înțelegerea fenomenului. L-am încurajat mult timp să o scrie. Cartea a apărut după demisia mea de la *Calende*.

Printre pușinii critici ai generației '80 care s-au format în *Cenaclul de luni* a fost Ion Bogdan Lefter. Când a citit prima dată în cenaclu, a venit cu poezie. La Croh citea proză. Dar el avea stofă de critic înăscut. Ne-am împrietenit instantaneu. Locuim la două străzi depărtate, în zona fostei Piețe Galați (el, pe *Viitorului*; eu, pe *Luminei*, colț cu actuala *Vasile Lascăr*) și de foarte multe ori ne întorceam de la cenaclu împreună, seara târziu. Era foarte supărat pe mine pentru că eu, de câte ori îmi arăta ultimele poezii scrise, îi spuneam de fiecare dată că el e critic. Comentariile lui erau impecabile. Nu de puține ori, la cursurile pe care le ținea profesorul Manolescu la facultate, studentul Lefter Bogdan intervenea și își expunea propriul punct de vedere pe care apoi Manolescu îl cita în intervențiile lui. Faptul că Manolescu începe capitoul despre modernism din *Istoria critică* cu un citat din Ion Bogdan Lefter nu e întâmplător. Un omagiu meritat pentru prestația critică a fostului student.

În 1985 Ion Bogdan Lefter avea terminat volumul de critică *Flashback 1985: Începuturile noii poezii*, dedicat poeziei optzeciste și publicat de mine după 20 de ani la *Paralela 45*. Știam manuscrisul din acei ani. Dacă această carte ar fi apărut la timp, receptarea poeziei optzeciste ar fi generat discuții ample în timp real. Oricum, după mine, este cea mai importantă analiză a poeziei optzeciste. Lui i-am dedicat în cadrul editurii *Seria Ion Bogdan Lefter* în care sunt publicate marea majoritate a operelor sale critice.

– *Apropo de critici, are generația '80 criticii ei (făcând abstracție de deja pomenitul I. B. Lefter) care au afirmat-o, cum a avut generația '60? Sau tot criticii generației '60 au promovat-o?*

Receptarea fundamentală a literaturii optzeciste vine tot de la criticii optzeciști

Criticii generației '80 au existat de la primele afirmări ale generației. Presa literară dinainte de 1980 și după e plină de articole, eseuri, comentarii critice ale criticilor optzeciști. Sigur că nu aveau același grad de notorietate ca Manolescu, Martin, Simion și alți critici mai vârstnici. Majoritatea cărților acestora a apărut după 1990. Abia după acest an au putut să predea în învățământul superior, înainte totul fiind blocat. Până în 1990 nu au avut nicio șansă. Cu excepția lui Mircea Scarlat, decedat prematur, foarte puțini aveau cărți publicate.

S-a creat impresia falsă că aceștia nu au operă. În realitate, câtă vreme nici poeții și nici prozatorii nu prea erau publicați, iar asupra întregii generații se exercita un boicot ideologic fățș, ce puteau face tinerii critici?

Sigur că la început a contat enorm ceea ce au scris criticii din generația lui Nicolae Manolescu. Dar asta e ceva normal care se întâmplă cu fiecare generație nou venită.

Cred însă că receptarea fundamentală a literaturii optzeciste vine tot de la criticii optzeciști. Am vorbit de Ion Bogdan Lefter și Al. Th. Ionescu. Dar trebuie să nu-i uităm pe: Al. Cistelean, Ion Simuș, Radu G. Țeposu, Mircea Mihăieș, Ioan Buduca, Nicolae Oprea, Gheorghe Perian, Virgil Podoabă, Mircea A. Diaconu, Dan C. Mihăilescu, Dan Alexandru

Ideea că o generație literară trebuie neapărat să-și facă loc prin negare e păguboasă cultural. Singur proletcultismul neagă absolut tot, nu mai contează valoarea și tradiția, ci doar judecata pur ideologică. Optzecismul postmodernist afirmă tradiția, e tolerant, nu o neagă. Poeții, dar și prozatorii optzeciști, au fost înzestrați de la început cu un spirit critic și teoretic remarcabil.

Prietenii țin câtă vreme sunt susținute ideile comune care animă spiritul literar într-un climat etic. Am fost foarte bun prieten cu Dan C. Mihăilescu, cu Mircea Mihăieș, cu Alexandru Mușina, cu Gheorghe Crăciun (mai ales cu Crăciun), dar m-am despărțit de ei atunci când mi-am dat seama că ideile și acțiunile lor au luat-o în altă direcție. Asta nu înseamnă că nu apreciez valoarea lor. Pe Alexandru Mușina îl consider unul dintre cei mai buni poeți ai generației mele, iar pe Crăciun cel mai valoros teoretician și un mare prozator.

ancheta revistei

Condeescu, Radu Călin Cristea, Traian T. Coșovei, Mircea Bârsilă, Romulus Bucur, Andrei Bodiu... Un foarte bun critic a fost regretatul Radu Săplăcan.

Generația '80 este o generație literară complexă care a dat poeți, prozatori, dramaturgi, esești, critici și istorici literari, teoreticieni de cea mai mare valoare.

– *Venind vorba de promovarea generației, tu ai făcut-o ca editor și la Editura Vlasie, și la Editura Paralela 45, prin antologii, prin serii ale generației, prin publicarea antologiilor de autor ale optzeciștilor. O generație poate fi solidară la infinit prin prietenie, critici și editori susținători? Vreau să te mai întreb dacă activitatea ta la una dintre cele mai mari edituri din România nu te sustrage de la creația propriu-zisă.*

Ca editor, ești responsabil de întreaga literatură

În vara lui 1991, stăteam la o terasă foarte aproape de sediul Editurii *Cartea Românească* și de sediul Librăriei *Cartea Românească*, o terasă pe Luigi Cazzavillan, colț cu Știrbei Vodă, cu Mircea Nedelciu, George Crăciun și Ioan Flora. Fuseseră colegi de grupă în facultate, dar și cu Gelu Iova, Gheorghe Ene, Constantin Stan, Sorin Preda și Ioan Lăcustă. Ei terminaseră facultatea în 1973, cu un an înainte de anul când eu o începeam, și ca mine și Alexandru Mușina și Florin Iaru și Traian T. Coșovei. Pe Nedelciu și pe Crăciun îi cunoscusem în vara lui 1986 la nunta lui Bogdan Lefter și a Simonei Popescu. Pe Ionică Flora abia îl cunoscusem, el venise cu un an în urmă din Serbia. Îmi vorbise mult despre el George Crăciun.

Eram bucuroși de întâlnire, de atmosfera de libertate pe care o trăiam din plin, vorbeam despre proiectele noastre. Mircea ne povestea despre dificultățile importului de carte franceză pe care îl făcea prin firma lui, *Euromedia*, George ne povestea despre revista *Interval* și despre grupul de la Brașov, Ionică dorea să mai cumpere un apartament în București pentru că decisese să se stabilească pentru totdeauna în țara limbii lui. Eu le vorbeam despre proiectele mele editoriale viitoare, de director la *Calende* (revista și editura), de necesitatea de a publica imediat antologii ale literaturii optzeciste (poezie, proză, eseuri, critică), atât de puțin cunoscută pentru publicul larg după atâția ani de cenzură. Apoi urmau să apară și volume individuale necenzurate, dar operațiunea aceasta editorială ar fi luat mult timp și ar fi necesitat mari resurse redacționale și financiare de care nu dispunea nimeni atunci. După mișcarea de idei din jurul anilor '80, regimul comunist făcuse tot posibilul, în tot deceniul nouă al secolului trecut, ca și această generație să fie o a doua „generație pierdută”. Le spuneam că (.) cea mai bună formulă pentru a intra mai repede în conștiința publică este publicarea de antologii pe genuri. Mircea și Ionică s-au arătat foarte sceptici, mai ales Mircea. Crăciun a tăcut și mai târziu am reluat cu el discuția. El a înțeles imediat ideea mea, ba, mai mult, mi-a spus că Sandu Mușina are deja o antologie a poeziei generației '80 la care a lucrat câțiva ani, că el însuși are o antologie de texte teoretice ale optzeciștilor și o alta de proză. Așa a început marea mea aventură editorială de promovare la început a literaturii optzeciste și mai apoi a întregii literaturi contemporane, mai ales a aceleia care scăpase ierarhiilor criticii comuniste oficiale. George Crăciun chiar mi s-a alăturat cu totul din 1996 și, pentru că nu vroia să plece din Brașov, am înființat pentru el o filială a Editurii *Paralela 45* la Brașov. La Editura *Vlasie* am scos doar *Antologia poeziei generației '80* (alcătuită de Alexandru Mușina), în 1993, și *Competiția continuă. Generația '80 în texte teoretice* (alcătuită de Gheorghe Crăciun), în 1994, reluată la Editura *Paralela 45* într-o a doua ediție, în 1999, editură la care am publicat majoritatea cărților de referință: *Generația '80 în proza scurtă* (Viorel Marineasa în colaborare cu Gheorghe Crăciun), în 1998; în *Revista Paralela 45*, revistă de avangardă culturală (inițiată de mine și George Crăciun, și din care au apărut doar cinci numere) am publicat un serial intitulat *Epistolar. Generația '80; Experimentul literar postbelic (studiu, cronologie și antologie alcătuite de Monica Spiridon, Ion Bogdan Lefter, Gheorghe Crăciun)*, în 1998; *Scriitori români din anii '80 – '90. Dicționar biobibliografic*, în 3 volume, în 2000 și 2001; *Dicționarul biografic al literaturii române* (alcătuit de Aurel Sasu), 2 volume, în 2006. În 1999 am publicat 6 selecții masive din aceste antologii în limbi de circulație internațională, cărți care au reprezentat România ca țară invitată la Târgul de carte de la Wașovia în timpul celui mai

capabil ministru al Culturii din perioada postdecembristă, Ion Caramitru. Aceștia li se adaugă volumele de sinteză ale Magdei Cârneli (în engleză) și ale lui Adrian Guță dedicate fenomenului plastic al pictorilor generației '80, dar și sute de titluri individuale ale autorilor acestei fabuloase generații literare.

Scepticismul lui Nedelciu nu mi-a căzut bine. Înainte să se prăpădească atât de prematur, în vara lui 1999, la nici 49 de ani, i-am tipărit într-o singură carte prozele scurte care îl făcuseră celebru la debut. M-a sunat de mai multe ori să-mi mulțumească în ziua în care a primit exemplarele de autor. Peste câteva zile l-am vizitat cu Crăciun și Iova. Mi-a zis, stând acolo imobilizat nefirec în patul acela mare, bătrâne, nu am crezut că bulgărașul acela de care îmi vorbeai cândva se va rostogoli și se va face atît de mare, ai reușit cu editura. Editura a primit multe premii valoroase, dar premiul cel mare, de super-excelență, inegalabil, mi l-a dat atunci Mircea Nedelciu.

Inițial, tot acest program editorial am vrut să-l derulez la *Calende*, unde am fost ales redactor șef începând cu 1 ianuarie 1991 și director din toamna lui 1991 - după ce înființasem și *Editura Calende*. Nu am putut să mă împac cu psihologia de catană olteană ajunsă caporal a lui Nicolae Oprea și nici cu echinoxismul fundamentalist al lui Oprea și al lui Al. Th. Ionescu (fuseseră amândoi redactori la revista studentescă clujeană) și așa că în vara lui 1993 am demisionat. Articolele lor critice erau profesioniste, făceau amândoi o bună echipă critică, căreia i s-a alăturat mai târziu Mircea Bârsilă - excelent în critica poeziei. Această demisie a fost unul dintre marile mele eșecuri pentru că la *Calende* se construise în câțiva ani un spirit cultural și literar autentic la care contribuise total fără să mă gândesc o clipă la onoruri speciale. Acolo pusesem bazele unui grup editorial care publica nu doar reviste literare și cărți, dar și ziare și produse publicitare. Când toți se privatizau, eu am fost singurul care le-am propus lui Miron Cordun, lui Nicolae Oprea și lui Al. Th. Ionescu înființarea unei edituri de stat! Toți patru formam Comitetul Director al Grupului Editorial *Calende*. Dar nu primem bani de la stat, funcționam în regim de autofinanțare. Eu l-am convins pe Al. Th. Ionescu să părăsească postul de profesor de liceu de la Curtea de Argeș, și pe tine, dragă Augustin, te-am chemat să te angajezi în redacție pe vremea când jurnalizai la *Evenimentul zilei*. Pe Mircea Bârsilă l-am bătut ani în șir la cap explicându-i ce-i cu optzecismul și postmodernismul. Tot eu l-am încurajat să vină la revistă. Un poet pe care îl apreciez foarte mult. Ultimele lui cărți sunt excepționale. Și el, ca și cei doi colegi de redacție critici, formați la Cluj, aveau pe atunci idei provinciale despre postmodernism pe care îl confundau cu mișcări culturale și literare universitare - cum era bunăoară echinoxismul. Foarte mulți prieteni scriitori din generația mea au colaborat cu texte importante în revistă. *Calende* și *Vatra* deveniseră cele mai bune reviste literare lunare din țară.

Cu acestea îți răspund la întrebarea ta: „o generație poate fi solidară la infinit prin prietenie, critici și editori susținători?” Vezi bine că NU! O generație capătă la un moment dat doar o valoare simbolică. Prietenii țin câtă vreme sunt susținute ideile comune care animă spiritul literar într-un climat etic. Am fost foarte bun prieten cu Dan C. Mihăilescu, cu Mircea Mihăieș, cu Alexandru Mușina, cu Gheorghe Crăciun (mai ales cu Crăciun), dar m-am despărțit de ei atunci când mi-am dat seama că ideile și acțiunile lor au luat-o în altă direcție. Asta nu înseamnă că nu apreciez valoarea lor. Pe Alexandru Mușina îl consider unul dintre cei mai buni poeți ai generației mele, iar pe Crăciun cel mai valoros teoretician și un mare prozator.

Ca editor, cred că fac o operă de editor în prelungirea operei care m-a consacrat în tinerețe. Și aceasta e o creație propriu-zisă. La fel de importantă ca tot ceea ce am scris. Dar ca autor ești responsabil doar de propria ta literatură, ca editor ești responsabil de întreaga literatură, ficțională, non-ficțională sau educațională. O misiune nu tocmai simplă. Istorică, dar și de pedagogie culturală. Dacă ți-ai propus, cum mi-am propus eu, să stimulezi spiritul critic și științific și bunul gust.

– *În aceste interviuri, rog mereu pe interlocutori să evoc pe unul dintre optzeciștii dispăruți prematur. Adrian Alui Gheorghe l-a evocat pe Aurel Dumitrașcu, George Vulturescu pe Al. Pintescu, Dan Arsenie pe Rolf Bossert. Alege și tu dintre poezii de la Cenaclul de Luni. Mariana Marin? Ion Stratan?*

O imagine a contradictoriului care se sfâșie încontinuu pe sine

I-am apreciat și mi-au fost prieteni și Madi Marin și Nino Stratan. Am atâtea amintiri cu ei! Dar aș vrea să-l evoc pe Gheorghe Crăciun, un mare prieten al meu cu care de multe ori „am pus țara la cale”, vorba lui Virgil Ierunca, am gândit strategii și acțiuni editoriale și culturale unice în literatura postdecembristă. Îmi reproșez o singură acțiune, cu care el nu a fost de acord, și anume faptul că am hotărât să-l aduc în echipa de la *Paralela 45* pe Mircea Martin. A însemnat un mare regres care m-a costat financiar enorm. Profesorul, cu multă faimă în lumea literară, avea o viziune organizatorică specifică proprietății de stat socialiste. Editura *Univers*, unde a fost o vreme director, după 1990, continua de fapt linia creată de Romul Munteanu. Când economia de piață și-a arătat colții, de editura condusă de Martin s-a ales praful.

Dacă reprezentăm o imagine a contradictoriului care se sfâșie încontinuu pe sine aceasta nu poate fi mai sugestivă decât omul care a fost Gheorghe Crăciun. Pe 8 mai ar fi fost ziua lui de naștere. Ar fi împlinit 63 de ani. În fiecare an de 8 mai mă gândesc intens la el. S-au scurs șase ani de la moartea lui și abia dacă am băgat de seamă. În ziua înmormântării, la Zărnești, tatăl lui care se mândrea atât de mult cu el, un om de o delicatețe uluitoare, m-a întrebat dacă nu cumva George avea vreo datorie la mine. Cred că ai observat, George era mai sicut, nu prea spunea ce gândește, așa a fost el mereu, poate e ceva de care eu nu știu și nu aș vrea să... Nu, domnule Crăciun, nu avea nicio datorie, dar ce mai contează acum...

George e foarte viu în memoria mea. Stau în biroul meu de la editură și privesc canapeaua de piele pe care a stat când a venit de la București prin mai 2002 pentru o ședință de redacție obișnuită. Îl dureau rinichii, probabil s-a pornit vreo piatră din cauza zdruncinăturii în maxitaxi, mi-a zis, am mai pățit, o să-mi treacă. După un timp, observând că nu se simte deloc bine, l-am rugat să mergem la mine (aveam un apartament cu două camere și o garsonieră în alt bloc, alături), trecem pe la o farmacie, facem un ceai și te odihnești. După aproape două ore cedează rugămintelor mele și mă roagă să îl duc în garsonieră. Stau singur, nu vreau să te deranjez. Îmi revin eu. George, hai să mergem la spital. Nu merg, nu e cazul, mă refuză categoric. Rămân cu tine, îi spun, nu, te rog, vreau să rămân singur, ne auzim la telefon, nu e grav. Dacă nu te simți bine, îi spun, te rog să mă suni, în zece minute sunt la tine. Vorbisem cu L. să ne întâlnim pe la șapte în oraș. Îmi pare rău că nu pot să merg și eu, nu mă simt în stare, du-te, te sun dacă am nevoie. L. era o colegă de la redacția din București care venise la Pitești în aceeași zi, acasă la părinți, și pe care el o simpatiza foarte mult. Pe la 9 seara îl sun, să aflu cum se mai simte. Sun de mai multe ori. Niciun răspuns. M-am speriat și am plecat cu L. la garsonieră. Bat la ușă insistent și după cinci minute George deschide. Arăta groaznic, abia se mișca de durere. Ce-i în capul tău, de ce nu m-ai sunat? L-am urcat în mașină și m-am repezit la Urgență. Medicul de gardă l-a consultat, i-a făcut rapid analize, i-a aplicat un tratament pentru dureri. Când au sosit analizele, medicul m-a întrebat câți ani are. 52, i-am zis. Analizele parcă sunt ale unui bătrân de peste 70 de ani, neapărat să se interneze când ajunge la București! Pe la două noaptea George era pus pe picioare și doctorul ne-a lăsat să-l luăm acasă. Își revenise. A doua zi am chemat pe cineva să-i facă o injecție, cum prescrieseră medicul de gardă. Părea că nu mai are nimic. George, hai să te duc la București. Nu, iau maxitaxi, mi-am revenit, am mai trecut prin așa ceva. În ruptul capului nu a vrut să-l duc la București. Sună-mă luni după ce te internezi, îi spun când să urce în maxitaxi. Te sun, bineînțeles. Luni nu m-a sunat. L-am sunat eu pe la trei după amiaza. Nu, nu m-am dus la spital, mă duc mâine. Du-te neapărat, George, cum ți-a spus doctorul de la Urgență! L-am sunat și marți și miercuri și joi. George nu se dusesse la spital să se interneze. Vineri m-am enervat și nu l-am mai sunat. Sâmbătă pe la prânz aud telefonul, deschid și la capătul celălalt o voce de pe altă lume. Era George care abia vorbea. Sunt în mașină spre Brașov, am făcut icter mecanic și m-a preluat familia, Oana (fiica lui) e cu mine... Ce cauți, domnule, la Brașov, de ce nu te-ai dus la Fundeni? Așa a stabilit familia mea, la Brașov e sora mea care e medic și va avea grijă de mine. Bine, mă, îi zic, dar fata aia cu care stai nu putea să dea un telefon, mie sau lui Bogdan (Lefter), să ne spună ce se întâmplă cu tine? Am sunat-o pe Oana, m-a preluat familia... Dumnezeule!

A urmat o nebunie întreagă, iar el, tipul superinteligent, s-a lăsat întrutotul fără nicio putere de decizie personală. La Brașov în spital mă privea speriat cu ochii aceia icterosi galbeni-portocalii. M-a năucit. M-am certat atunci și cu Oana și cu Mana, soția lui, pentru decizia de a-l aduce la spitalul din Brașov. Dar ele făcuseră ceea ce făcuseră cu toată dragostea. Medicii l-au ținut la Brașov până era gata să plesnească și când și-au dat seama că sunt total depășiți l-au expediat la Târgu Mureș la clinica de boli renale. Au intervenit acolo Cornel Moraru, Cistelean și Podoabă – ei ne țineau la curent cu starea lui. Doctorii de acolo și-au făcut cruce, fusese ținut prea mult la Brașov. L-au stabilizat cât de cât și l-au expediat cu un elicopter Smurd, mai mult mort, la Fundeni. Acolo aștepta Bogdan Lefter în curtea spitalului făcând semne pilotului unde să aterizeze. După un sfert de oră i-au făcut o incizie în zona rinichilor. A curs mult puroi. George avea septicemie! În elicopter, mi-a spus la o săptămână, a văzut tunelul care ne duce dincolo! De două ori! A avut un noroc nemeipomenit după atâta suferință și agravare a stării de sănătate. Medicii de la Fundeni l-au salvat. Cu rinichii scăpase. Dar, în urma analizelor, medicii au aflat că George e infectat cu virus C hepatic. Din aceeași cauză murise și prietenul nostru, dar mai mult al lui, pictorul Ion Dumitriu. I-au propus să-l treacă pe o listă de așteptare pentru un transplant de ficat. George nu a spus nimănui, am aflat asta după moartea lui. A preferat să se trateze la un vrac cu niște soluții și alifii care nu l-au ajutat cu nimic. L-a mai ținut în viață doar credința că asta e metoda de vindecare. Nu am să înțeleg niciodată cum un om atât de inteligent a decis să se trateze așa, băbește.

Revelioanele din 2003 și 2004 le-am petrecut împreună la mine la Pitești, cu Bogdan, Ionică Flora și soțiile, el cu fata la care revenise după ce scăpase de septicemie și de care îmi promisese că se desparte după ce îi reproșasem furios că fata aia nu are maturitatea să aibă grijă de el. M-am simțit iarăși năucit, dar nu puteam eu pune ordine în viața prietenului meu. Alături de ea, răul s-a produs încet și sigur. Ultimii ani din viața lui George mă cutremură și acum. Nu pot încă povesti prea multe. După apariția romanului *Pupa russa*, prietenia noastră s-a întrerupt brusc. Am reluat-o în vara lui 2006, cu o jumătate de an înainte de moartea lui. Atunci i-am publicat ultimele două cărți, *Trupul știe mai mult. Fals jurnal la Pupa russa și Teatrul de operațiuni*, cărți pe care le-am lansat la Târgul Gaudeamus ediția din 2006. Îmi promisese că anul următor îmi va da ediția a doua din *Pupa russa* (revăzută), căci în iarnă avea să expire contractul cu *Humanitas*. Mizase foarte mult pe acest roman și *Humanitasul* nu făcuse mai nimic din ceea ce se așteptase el. Motivul certeii noastre din 2004 fusese tocmai publicarea acestui roman la *Humanitas* și nu la *Paralela 45*. I-am spus atunci, dar și Lefter și Martin, că face o mare greșală, că, de fapt, Liiceanu, acceptând publicarea, dorea de fapt să spargă echipa de la *Paralela 45*. Mi-a zis atunci, în vara lui 2006, Căline, tu nici nu ai citit *Pupa*! Ba am citit-o și uite care sunt observațiile mele. I le-am expus punct cu punct, argumentându-i că, fără câteva elemente generate mai mult de aplicarea excesivă a unor procedee textualiste, volumul ar fi fost cu totul altceva. Mi-a dat dreptate, și el se gândise la acele observații, dar va îndrepta totul în viitoarea ediție.

Care nu a mai apărut niciodată. La 30 ianuarie 2007, George s-a stins. Din falanga prozatorilor optzeciști au mai rămas câțiva. Nedelciu, Ene, Lăcustă, Costi Stan (i-am publicat pe toți) nu mai sunt printre noi.

La acel revelion din 2004, ultima petrecere împreună, am trăit o întâmplare foarte ciudată. Stăteam la masa din sufragerie, vorbeam, ne amuzam de una și de alta, dar cam fără mare chef. Soția mea făcuse un avort spontan chiar în dimineața zilei de 31 decembrie și acum era sus la etaj în dormitor cu Ileana Flora și Simona Popescu care o încurajau și o linișteau, că nu e cazul să coboare în situația ei și că, uite, zicea Ileana, stau eu cu tine, că și așa nu am ce să fac jos, băieții discută de-ale lor. Tata, apoi, nu se simțea deloc bine, cancerul făcuse din el o mână de om și nu știam cât va mai trăi...

Cami se pregătise intens pentru această petrecere, făcuse mâncărurile, decorase cochet cu podoabele de Crăciun bradul și mobilierul de nuc, mutase singură niște vase enorme cu plante, ca totul să fie cât mai frumos (asta îi și declanșase avortul), iar când aranjase masa scosese tacămurile de argint și paharele de cristal (zestrea de la mama ei) care acum erau folosite pentru prima dată. Torn în pahare vin

roșu și dăm noroc. Pe Ionică Flora îl apucă brusc un râs zgomotos. Ne uităm înspre el, eu, Bogdan și George, și observăm vinul roșu prelins pe cămașa albă. Mai târziu, rememorând scena, ne-am dat seama cu toții, în același timp, că am gândit asta ca pe un semn rău. Ne apucă și pe noi râsul, crezând că e vreun caraghiozică de-al lui Ionică. Nu, nu era. Când Ionică punea buzele pe gura paharului ca să soarbă, vinul se scurgea prin burta paharului direct pe cămașa albă! Ionică, repetă, îi zic răzând, vreau să filmez. Am acel film teribil de câteva secunde și nu pot să mă uit din nou la el. De vină era paharul cu multe creștături – o creștătură fusese polizată mai mult și pătrunsesse sticla paharului. Pe acolo se scurgea vinul. După vreo două ore se întâmplă același lucru cu George! Controlez atent cu Bogdan toate paharele și constat că numai acelea din care băuseră Ionică și George aveau defecte de fabricație. Cami nu le folosise niciodată și la masă ne-am așezat absolut întâmplător.

După o lună, Ioan Flora a făcut infarct, ultimul telefon dat de el, înainte de clipa fatală, mi l-a dat mie. Dimineața mersesem la primărie să oficiem căsătoria mea cu Cami. Ar fi trebuit să fie și el acolo, pentru că îmi propusese să-mi fie naș de cununie. Păi, am vorbit cu altcineva, nu mai pot face nimic. Nu are importanță, poți să ai și zece nași, eu cu Ileana vrem să fim și noi nașii voștri. Mi-a spus la telefon (cred că era al treilea lui telefon pe care mi-l dăduse în acea zi): finuțule, m-am gândit serios, vin cu Ileana vineri seara, bem și noi ceva și sâmbătă mergem la biserică să vă punem pirostriile. Dar să știi că vin îmbrăcat cu o cămașă cum n-ai văzut, specială, neagră, de domn, am cumpărat și pentru tine un tricou tot negru, o să-ți placă la nebunie. Dimineața următoare m-a sunat Dodo Tomescu să-mi spună că aseară pe la 9 a murit Ionică. Ești nebună, am vorbit cu el aseară pe la 9, sâmbătă trebuia să vină la cununia mea religioasă. Așa am dedus că ultimul telefon mi l-a dat mie. A intrat în toaleta de la restaurantul din Piața Romană și acolo s-a întâmplat nenorocirea.

Nu aveam nici un chef de căsătorie. Tata nu mai avea mult de trăit și moartea lui ar fi însemnat să mai amânăm un an, după obiceiul religios ortodox, căsătoria. Avortul spontan îmi apăruse ca un semn că nu trebuie să facem copii fără cununie religioasă. Cununia religioasă s-a desfășurat în tăcere și cu lacrimi în ochi. A doua zi am plecat cu Cami la înmormântarea lui Ionică. Peste o săptămână s-a stins și tata. Începutul lui februarie 2005 a fost năucitor. Peste doi ani a murit și George, cum după două ore de când Ionică Flora și-a vărsat vinul roșu pe cămașa albă...

– *La colocviul Generația '80 la maturitate, din 2011, organizat la Pitești, ai lansat o teorie interesantă: există în paralel cu generația '80, aflată la conducerea literaturii actuale, și o generație '80 în politică, tot așa, aceasta conducând destinele politice ale țării. Vrei să sintetizezi?*

Liderii politici actuali au vârsta scriitorilor optzeciști

Generația '80 reprezintă o mișcare culturală, ideologică și civică amplă, dacă vrei, un nou pașoptism (asta o susțin din studenție, și am și scris în presa studențească de atunci). Liderii politici actuali au vârsta scriitorilor optzeciști care îi cuprinde pe cei născuți aproximativ între 1950 și 1970. Adrian Năstase e născut în 1950, în același an cu Liviu Ioan Stoiciu și Viorel Padina, Traian Băsescu în 1951, Crin Antonescu în 1959, Ponta e născut în 1972, poetul Adrian Suciuc în 1970. Dar conceptul de generație nu trebuie limitat doar la valorile literare și politice. În acest concept trebuie inclus tot ce ține de structura funcțional-creativă a unei societăți.

Ideea e că o generație (nu grup, nu promoție, nu serie – noțiuni particulare care se cuprind în conceptul de generație) reprezintă manifestarea amplă a unui spirit care cuprinde toate straturile intelectuale ale unei societăți. În istoria noastră modernă, generațiile care au produs schimbări fundamentale și care au marcat identitatea noastră națională sunt, din punctul de vedere al structurilor marcant-evolutive: generația precursoră (sfârșitul secolului 18 - începutul secolului 19), generația pașoptistă, generația junimistă, generația interbelică, generația postbelică sau comunistă (incluzând aici perioada proletcultistă și generația șaizecistă), generația post-comunistă sau integratoare (care începe cu generația '80 și care se continuă până după

anii 2000). Abia din 2010 putem identifica germeii unei a șaptea generații. Spiritul precursor al generației anterioare se varsă în spiritul generației imediat următoare pregătind premisele viitoarei identități. Cu excepția promoției/seriei naționaliste interbelice și a seriei proletcultiste, toate generațiile au un caracter constructiv, afirmativ și novator.

– *Ca poet, dar și ca editor, crezi că a apărut o nouă generație, generația 2000, care reușește cu adevărat să schimbe paradigma generației '80?*

Nouăzecismul ca și douămiismul sunt mai degrabă delimitări artificiale care își au originea în strategiile de control securistice din perioada comunistă

Paradigmele nu se schimbă ca batistele! Nu te ștergi la nas de mucii unei paradigme și aștepti să apară mucii altei paradigme după o altă viroză! Paradigmele au un grad de generalitate care cuprinde orice desfășurare intermediară. Șaptezecismul e o prelungire a generației șaizeci și o ultimă scuturare de pilitura modernismului și de frisoanele expresioniste ale agresivității artificialului creat de tehnologia modernă. Optzecismul, ca fenomen asumat postmodern, e primul val al unei lungi perioade de lansare a artificialului naturalizat, împlânzit, personalizat, și al cărui suport esențial e comunicarea extinsă și supertehnicizată. Ne raportăm poetic la această mare modificare psihologică, culturală, tehnologică și socială în mod individual, dar nu complet diferit. Nouăzecismul ca și douămiismul sunt mai degrabă delimitări artificiale care își au originea în strategiile de control securistice din perioada comunistă, în numărul primitiv din zece în zece, de care am scris mai sus, când în realitate nu se întrevăd schimbări majore în sensibilitate și în gândirea teoretică în ultimi 35 de ani. Sunt delimitări produse de doi critici orgolioși, Martin și Mincu, formați în perioada comunistă. Sunt mirat că aceia în cauză au preluat atât de ușor aceste artificii. Se confundă cu ușurință revoltătoare procedeele poetice cu poetica însăși. Mai precis, diferențele de procedee tehnice în cadrul aceleiași poetici – normale și firești de la o serie la alta - nu pot schimba poetica generală, paradigma (cea postmodernă sau redenumită cu un termen mai adecvat decât acesta, dar acoperind același conținut) pe care ne-o asumăm sau nu. Eu îi percep pe Liviu Ioan Stoiciu (născut în 1950), pe Ioan Es Pop, pe Simona Popescu, pe Adrian Suciuc (născut în 1970) ca exprimându-se diferit în cadrul aceleiași paradigme generale.

Poate noi nu mai vedem bine.

– *Dragă Călin, luna asta, de Sfinții Împărați Constantin și Elena, împlinești 60 de ani! Îți doresc de acum la mulți ani! Cum arată generația '80 sexagenară? Mai este ea capabilă de surprize de creație?*

E trist, suntem o generație secerată!

Mulțumesc pentru urare!

Dar e trist, suntem o generație secerată! Cei mai mari prozatori nu mai trăiesc. Au murit criticii Mircea Scarlat, Radu G. Țeposu, Al. Th. Ionescu, Dan Alexandru Condeescu, Ion Pecie, Radu Săplăcan. Dintre poeți, Mariana Marin, Ion Stratian, Cristian Popescu, Aurel Dumitrașcu, Ion Monoran, Ion Chichere, Ion Zubașcu, Iustin Panța nu mai sunt printre noi. Și atâția alții.

Cred că această generație va mai produce surprize. Uite ce volume excepționale au scos în ultimul timp Alexandru Mușina, Ion Mureșan, Ioan Moldovan, Matei Vișniec. Criticii de abia acum vor da marile sinteze. Mă gândesc la Ion Bogdan Lefter, la Al. Cistelean, la Gheorghe Perian, la Nicolae Oprea, la Ion Simuț, la Virgil Podoabă. Alții, ca mine, conduc edituri și reviste literare importante, organizează manifestări cultural-literare de referință – de existența acestora depinde în mare parte viața literară și culturală actuală.

Interviu realizat de
DUMITRU AUGUSTIN DOMAN

Ideea e că o generație (nu grup, nu promoție, nu serie – noțiuni particulare care se cuprind în conceptul de generație) reprezintă manifestarea amplă a unui spirit care cuprinde toate straturile intelectuale ale unei societăți.

Spiritul precursor al generației anterioare se varsă în spiritul generației imediat următoare pregătind premisele viitoarei identități. Cu excepția promoției/seriei naționaliste interbelice și a seriei proletcultiste, toate generațiile au un caracter constructiv, afirmativ și novator.

ancheta revistei

O originalitate ce merge mână în mână cu libertatea și curajul exploratoriu – o explorare în limbă, în structurile plastice de frontieră, aflate la marginea ultimă a existenței; dar și o rezolvare minunată (cuvânt căruia îi reclamăm conservarea întregului său bagaj metafizic, dacă se poate) a condiției omului aflat în alteritate, să-i spunem, a omului post-adamic, angajat în consumul propriei libertăți.

Liviu Ioan Stoiciu,
Substanțe interzise, ed.
Tracus Arte, București, 2012.

Libertăți, interdicții, lucidități

Senzația pe care o am deseori la teatru, când spectacolul pare o oficiere păgână, un soi de *alter-ritualitate* nouă și neliniștitoare, în care zei vechi își revendică asupra noastră paternități uitate, am resimțit-o reînviind după lectura volumului de poezie al lui Liviu Ioan Stoiciu, *Substanțe interzise*, apărut la sfârșitul anului 2012 la editura Tracus Arte.

Imediat după apariție, un anume succes a apărut cu promptitudine – volumul a primit de pildă premiul „Cartea de poezie a anului 2012” în cadrul ediției a III-a a Galei Tinerilor Scriitori (într-un mod straniu, recunoașterea publică mi-a provocat mai degrabă un soi de indispoziție geloasă și constatarea lucidă că, dintr-un impuls de exclusivitate, pe unele dintre cărți nu ești dispus să le împărtășești în regimul succesului, așa cum nu ești dispus să împarți descoperirea unei insule proprii).

Universul acestei scrieri este unul deopotrivă familiar dar și al teritoriilor trăirilor și experiențelor „interzise”.

Familiaritatea provine dintr-un soi de capacitate confesivă, acompaniată de o senină lipsă de inhibiții. Cititorul este cu abilitate (profesională, dublată de o puternică disponibilitate emoțională) făcut partaș unei fervente aventuri a explorării condiției ființei umane aflate în libertate – un bun atât de prețios și greu de gestionat.

Nici urmă de retorică falsă sau redundanță în împărtășirea – de o intensitate ce atinge frecvent note tragice – condiției omului în egală măsură lucid și liber. (Dimpotrivă, apelul la un soi de mize ultime consolidează nota generală de autenticitate și esențialitate).

Cuvântul *libertate* pare să fie unul cheie. Libertatea este – chiar dacă nu explicit formulată – o dimensiune solidă a poeziei lui Liviu Ioan Stoiciu, atât la nivelul condiției ontologic-auctoriale (să numim așa poziția ambivalentă a creatorului în opera sa), cât și la nivelul „soluțiilor plastice” (o sintagmă care cere ea însăși unele clarificări, mai ales în ceea ce privește conjunctura alarmantă în care a fost așezat cuvântul *soluție* – nu este vorba desigur de o soluție rațională, ci una de integrare pe care o conferă finalitatea plastică!).

Pe fundalul acestei familiarități confesive se *supra/pune* o distanțare poetică ce constituie cumva nota dominantă a volumului. Este vorba de acea perspectivă exploratorie a discursului poetic, una care se depășește pe sine, dusă în locuri îndepărtate și imprezvizibile. În spațiul ei (al acestei perspective), se generează luciditatea, febra descoperirii, revelațiile, bucuriile soluțiilor...

Experiența libertății individuale este împinsă în avanposturi încă neexplorate sau „interzise” de hermeneutica pe care o consumă cotidianul, iar în acest proiect exploratoriu, instrumentarul plastic este un acompaniament lipsit de redundanță și ostentație, dar eficace și firesc.

Așadar avem de-a face cu o poezie ce evoluează fără complexe într-un univers care este al unei existențe deopotrivă individuale și arhetipale: este vorba de omul deopotrivă vechi și modern rătăcit în propria sa biografie, în detaliul cotidianului. Este vorba de omul (care își consumă cu tragism energiile prezentului) aflat în raportul binecunoscut de adorație și adversitate față de un Dumnezeu – Tată al cărui nume nu este invocat direct, dar a cărui prezență este totuși obsedantă.

Subiectul este omul prezentului și cotidianului (un cotidian pe care trebuie să îl întreținem prin propriul nostru consum faptic). Omul capabil să săvârșească acte, pe cât de aparent arbitrare, pe atât de esențiale, căci gesturile noastre pe pământ creează legături în cer: „mă ard obraji, îmi cauți sursa de energie, aici nu, aici/nu, ar trebui să-mi

smulgi inima/întâi, să faci scurtcircuit, după care să-mi sucești/gâtul și să-mi spui că: s-a încurcat în poartă cu gâtul/.../e clar, nu mai prinzi spectacolul.” (din poemul *Cum e scris așa va fi*).

Dar nu preocuparea pentru semnificațiile multiple constituie nota dominantă a acestei poezii (deși ai parte din belșug de sentințe memorabile și multiplu resemantizate), ci abilitatea/vocația/onestitatea poetului de a se sustrage locurilor comune, formelor redundante, de a depăși limitele explorării plastice.

Acestea se produc de-a lungul unui discurs aproape prozodic, un fel de epică dezvoltată în interiorul poemului, într-un mod firesc: „Mă afund în interiorul meu, îngheț de frig, dărdâi/pe zi ce trece mi se încetinesc mișcările,/nu mai am niciun motiv să/ies la suprafață. Mă rad, mă îmbrac frumos, nimeni nu/bănuiește cât de departe am ajuns.” (*Aștept aprobare*).

Materia poetică e compozită și, antrenată de cursul firescului, îi putem rata esențialitatea: „O ia de la capăt, revizitează aceleași locuri, frecventează/aceiași oameni și aceeași epocă, nimic/nou – numai lucruri/și sentimente vechi. Mai exact: ce i-a fost dat, a luat, nu/mai aude nici măcar clopotul dogit din viitor” (*Stricarea frumuseții*).

Din loc în loc, antrenate de *pathosul* discursiv, sau alimentate de energiile lucidității, poemele sunt iluminate în clivaje metaforice de mare plasticitate: „Mestec, absent, grăunțe înmuiate în/vin. Una câte una, amintirile își/dau duhul și putrezesc. Îmi faci cu/ochiul. Ura! Mă văd întins în pat. Plutesc.” (*Aștept aprobare*).

La o examinare mai atentă însă, constăți că această desfășurare amplă a harnașamentului stilistic are însă o anume structură repetabilă. Se pornește de regulă de la o formulare esențializată, oferită în titlu (*Până când să te caut, Sunt în exces, Ajunsă la o margine, Se deteriorează ș.a.*), se continuă prin dezvoltarea naturală, aproape organică (fapt remarcabil, de vreme ce semnificația multiplă guvernează totuși constructul) a poemului, eventual este inserat un discurs/monolog interogativ tragic, pentru ca poemul să se încheie totuși în aceeași „logică plastică”.

Performanța este însă că, în ciuda acestei structuri vast compozite, poemul poartă faciesul aparent al unei anume simplități stilistice.

Iată, de pildă, în poemul *Până când să te caut*, delimitarea/structura formală a acestei compoziții. Întâi, punerea în schemă, formularea esențială: „Până când să te caut/Întoarce foaia. Aici, unde/se întâlnească picioarele acolo e și capul?” Urmează derularea harnașamentelor stilistice, dezvoltarea poemului pe mai multe registre din care nu lipsesc tensiunea lucidității, dimensiunea tragică, vizualitatea frapantă: „Unde se întâlnesc picioarele e liziera de salcâmi/înfloriți – e o fotografie de la/2.000 de metri înălțime, făcută de mine în perioada/când aveam aripi. Frumoasă femeie./nu? Forța gravitațională a acționat asupra cartilagiilor”. În final, revenirea poemului la premisele tematice, manevrarea lui spre un soi de logică unitară în materie de semnificare: „Am îmbătrânit, încetul cu încetul, nici n-am simțit/m-ai integrat în visul/tău, m-ai căsătorit cu o femeie care m-a iubit, mi-a/făcut un copil și am intrat în linie/dreaptă, pierzând/șirul: după moarte o să-mi revină avântul?”

Remarcabilă – pentru cine este sedus și apt să se aplece cu o anume analicitate asupra structurii plastice a poeziei lui Liviu Ioan Stoiciu – este însă maniera dirijorală, suverană cu care sunt orchestrate registre stilistice multiple în cadrul aceluiași poem – o unitate în care coexistă alături de formularea esențială, uneori apodictică, mijloace și instrumente ce țin de vizualitate, de respectarea regimului de discursivitate a

poemului, de consumarea până la capăt a unui soi de oralitate interogativă (poetul declamă, vorbește, se confesează firesc), toate acestea într-un product ce se lasă totuși asimilat și la un nivel prim, aproape prozodic al lecturii: iată ceea ce poate constitui în fond dozajul și rețeta secretă a succesului acestei poezii.

În această derulare a instrumentarelor și registrelor stilistice diverse, ranforsajul e susținut în bună măsură de tonalitatea directă, confesivă: „E adevărat, între tine și stolul/acela de porumbei de pe țigla nu e decât o/legătură de suflet: mai/tragi o carte? De sufletul maică-ti!” „Mai departe, numai/Dumnezeu știe încotro ai s-o iei. O/sursă de lumină se deschide deasupra ta. Îți vezi chipul//reflectat pe fundul unei prăpăștii, îi faci cu/mâna.” (*Ajunsă la o margine*).

Impredictibilitatea și eschiva fină sunt însă un soi de stratagemă intrată în reflex, substanțial exploatată în derularea discursului poetic.

Deseori suntem puși în fața unor formulări sentențios științifice, al căror conținut vidat e reumplut cu sensul tensiunilor existenței, un soi de reformulare păgână și rituală a unor *locusuri* comune: „o entitate negativă”, „amantul cosmic” (*O lăcustă*), „E pentru o cauză universală” (*Ajunsă la o margine*), „Am/în componență acea substanță care/este eliberată de creier atunci când o persoană/se îndrăgostește” (*Bătut în cuie*).

(Pentru exemplificarea felului în care se desfășoară jocul semnificațiilor, iată, de pildă, în poemul *Bătut în cuie*, cum se susțin unele mize hermeneutice: referința este la un *Iisus* (bătut în cuie) – identificat într-un *ego* poetic, unul pentru care durerea este absolută de acea secreție hormonală (acea „substanță eliberată de creier”) care beatifică durerea, dar care este una „a iubirii”, șamd.).

De fiecare dată însă, ca o stratagemă frecvent uzitată, capcanele tautologice sunt rezolvate cu abilitate – poetul iese sistematic din închideri, aruncă leș, se aruncă pe sine cu fiecare vers, ceea ce îl face să fie unul dintre autorii greu de fixat într-un câmp stilistic determinat, cu sensibilități și originalități de debutant. O originalitate ce merge mână în mână cu libertatea și curajul exploratoriu – o explorare în limbă, în structurile plastice de frontieră, aflate la marginea ultimă a existenței; dar și o rezolvare minunată (cuvânt căruia îi reclamăm conservarea întregului său bagaj metafizic, dacă se poate) a condiției omului aflat în alteritate, să-i spunem, a omului post-adamic, angajat în consumul propriei libertăți.

Aceasta face ca parcurgerea ofertei poetice în discuție să fie depășită de abilitatea (deși suspectez cu admirație o tehnică poetică îndelung meșteșugită) cu care poetul iese din capcanele închiderilor stilistice și ale precedentului: dincolo de orice demers hermeneutic, genul acesta de poezie cucerește prin aptitudinea spre o lectură simplă care angrenează totuși mize ultime și universale. O lectură în măsură să dezvăluie arma secretă a acestei poezii: rarefierea profesionistă a mijloacelor de expresie, ceea ce generează golul în care se dezvoltă luciditatea și care nu va înceta să se umple de neașteptate și imprezvizibile semnificări.

Dar poate că întregul volum poate fi încadrat într-o hermeneutică simplificată ce vizează luciditatea, ca în poemul *Sunt în exces*: dacă poetul deplânge acel *exces de luciditate*, prezența excesivă a ființei, o prezență poetică insuportabilă la nivelul existenței, în plan stilistic a realizat dezideratul esențialității de invidiat. Putem așadar să îl asigurăm pe Liviu Ioan Stoiciu că dozajul mijloacelor sale de expresie generează o rarefiere plastică și, în vidul creat, potențialitatea se simte bine, iar versurile sale continuă să secrete multă vreme după lectura frumuseții, semnificări, revelații, bucurii.